

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY
WYSOKIE MAZOWIECKIE
DO 2032 ROKU

Opracowanie:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem
przy współpracy Urzędu Gminy w Wysokiem Mazowieckiem
oraz
instytucji i organizacji społecznych z terenu gminy.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA	5
1. DEMOGRAFIA	9
2. SYTUACJA GOSPODARCZA	11
3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN	17
II CZĘŚĆ PROGRAMOWA	46
1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	47
2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII- HARMONOGRAM	51
3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII	54
ZAKOŃCZENIE	56

WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obok rozwoju infrastruktury, jedno z najważniejszych zadań każdej gminy. Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju gminnej wspólnoty lokalnej.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym (art. 16b. pkt 1 i 2 oraz art. 17.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004). Poprzedni dokument Strategii na lata 2014–2020 został przyjęty przez Radę Gminy w Wysokiem Mazowieckiem w 2014 r.

W styczniu 2021 r., koordynator Strategii- GOPS w Wysokiem Mazowieckiem podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad nowym dokumentem, oddającym aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wysokie Mazowieckie do 2032 roku. Proces rozpoczęto od przygotowania harmonogramu i trybu prac nad Strategią, zatwierdzonego przez Wójta; przygotowano pisma diagnostyczne do organizacji i instytucji, badające potrzeby i zasoby społeczne; dokonano analizy danych i programów zastanych. Dane statystyczne oraz instytucjonalne były analizowane z uwzględnieniem okresu lat 2013-2019 (ostatnie na dzień 31.12.2019). Przegląd zmian społecznych służył zebraniu informacji o tendencjach w poszczególnych obszarach.

Robocza wersja dokumentu została poddana konsultacjom społecznym i ocenie Komisji Oświaty, Oświaty i Spraw Społecznych. Zgłoszone uwagi zostały uwzględnione w Strategii. Po uchwaleniu przez Radę Gminy dokument zostanie upowszechniony na stronie www oraz przesłany do wszystkich instytucji i organizacji uczestniczących w partycypacyjnym procesie prac.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Dokonano więc analizy celów i kierunków działań w:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako podstawowego dokumentu strategicznego polityki regionalnej państwa,
- Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie wysokomazowieckim na lata 2017-2025.

Podczas prac nad dokumentem wykorzystano dane i zapisy: raportów o stanie Gminy Wysokie Mazowieckie za lata 2018 i 2019, Banku Danych Lokalnych GUS, informacji ze strony gminnej i www.polskawliczbach.gov.pl/gmina Wysokie Mazowieckie, a także Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej z lat 2014-2019. Dzięki analizie i refleksji nad powyższymi źródłami prezentowana Strategia uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki publicznej.

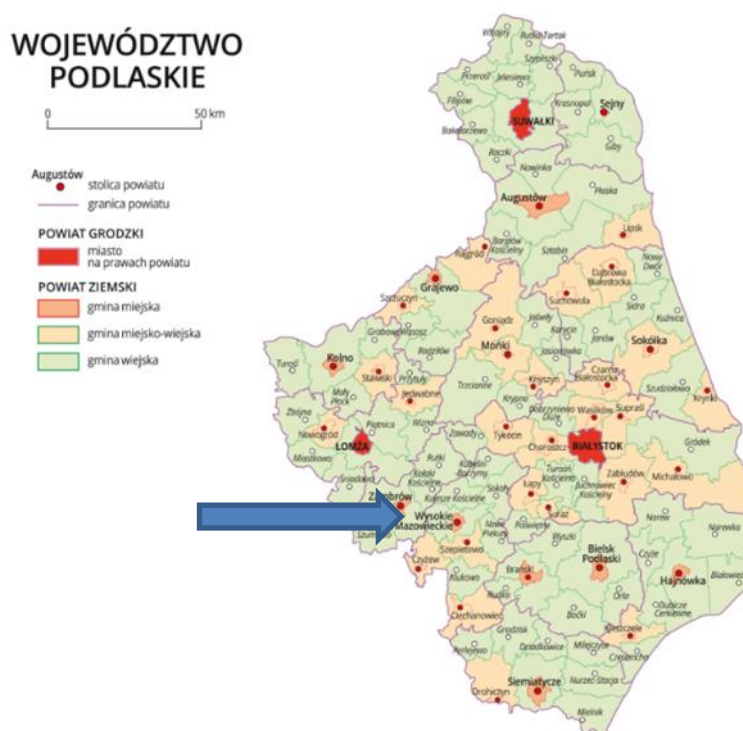
Strategia została przygotowana na okres do 2032 roku. Założony czas ma pozwolić na wprowadzenie zmian w instytucjach i społeczności w dłuższej perspektywie czasowej, wykorzystanie do działań i usług wskazanych w dokumencie nowego okresu finansowania z EFS, uaktualniania kierunków zadań i zapisów z nowych programów gminnych, powiatowych (większość skończyła się w 2020), wojewódzkich oraz krajowych, planowanych i projektowanych do 2030 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wysokie Mazowieckie składa się z 2 części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno w części I- diagnozę sytuacji w gminie, wnioski, tendencje i prognozy zmian społecznych oraz w części II- misję i cele, harmonogram realizacji, sposoby zarządzania.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

Gmina wiejska Wysokie Mazowieckie położona jest w północno-wschodniej części Polski, w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego. Administracyjnie gmina należy do powiatu wysokomazowieckiego i zlokalizowana jest w jego środkowej części. Z obszarem wiejskim gminy sąsiaduje miasto Wysokie Mazowieckie.

Rysunek 1: Umieszczenie gminy w województwie podlaskim

Źródło: www.wrotapodlasia.pl

Gmina usytuowana jest w obszarze Zielonych Płuc Polski, w jednostce strukturalnej „Międzyrzecze Łomżyńskie i Wysoczyzna Wysokomazowiecka”, graniczy od północno-zachodu z gminą Kołaki Kościelne (powiat zambrowski), od północy z gminą Kulesze Kościelne, od północno-wschodu z gminą Sokoły, od wschodu z gminą Nowe Piekuty, od południa z gminą Szepietowo i od południowego- zachodu i zachodu z gminą Czyżew.

Położona jest w mezoregionie Wysoczyzna Wysokomazowiecka. Krajobrazowo stanowi lekko falistą, prawie płaską równinę, o nachyleniu powierzchni do 2% i większych spadkach niektórych zboczy dolin rzecznych oraz pagórków. Teren gminy Wysokie Mazowieckie wyróżnia się gęstą siecią dopływów wód powierzchniowych, należących do dorzecza Narwi i Bugu. Linia działu wodnego dzielącego obszar zlewni Narwi i Bugu przebiega ze wschodu na zachód. Przez obszar gminy przepływają rzeki Brok, Mały Brok, Rokitnica, Jabłonka i Ślina oraz liczne bezimienne niewielkie ciekłi wodne.

Lasy zajmują powierzchnię 3793 ha, lesistość wynosi 22,4% (dla powiatu wysokomazowieckiego 18,5%).

Warunki komunikacyjne na terenie gminy są dość dobre. Większość dróg jest asfaltowych. Ważną cechą systemu komunikacyjnego w gminie jest stosunkowo dogodny położenie, przy głównych trasach komunikacyjnych. Przez gminę przebiegają drogi:

- krajowa nr 66 Zambrów – Brańsk,
- wojewódzka nr 678 Wysokie Mazowieckie – Białystok
- i liczna sieć dróg powiatowych.

Sieć tę uzupełniają drogi lokalne i drogi o nawierzchni utwardzonej łączące większość wsi na terenie gminy. Gmina nie jest podzielona dużymi ciekami wodnymi, co eliminuje trudności z przeprawami mostowymi. Na układ komunikacji drogowej ma również wpływ rozmieszczenie lasów i gruntów leśnych.

Ważnym czynnikiem komunikacyjnym jest bliskie sąsiedztwo linii kolejowej w Szepietowie relacji Warszawa – Białystok (około 6 km), co zapewnia dobrą dostępność do transportu kolejowego.

Sieć osadnicza gminy liczy 54 sołectwa, z których większość charakteryzuje się rozproszoną zabudową. Są to: Brok, Bryki, Brzóska Brzezińskie, Brzóska-Falki, Brzóska-Gromki, Brzóska-Markowizna, Brzóska-Tatary, Buczyno-Mikosy, Bujny-Biszewo, Dąbrowa-Dzięciel, Faszczce, Gołasze-Górki, Gołasze-Puszcza, Jabłonka Kościelna, Jabłonka-Świerczewo, Jabłoń-Rykacze, Jabłoń-Uszyńskie, Kalinowo-Czosnowo, Mazury, Michałki, Miodusy-Litwa, Miodusy-Stasiowięta, Miodusy-Stok, Miodusy-Wielkie, Mścichy, Mystki-Rzym, Nowa Ruś, Nowe Osipy, Osipy-Kolonia, Osipy-Lepertowizna, Osipy-Wydzioły Pierwsze, Osipy-Wydzioły Drugie, Osipy-Zakrzewizna, Rębiszewo-Studzianki, Sokoły-Jażwiny, Stara Ruś, Brzóska Stare, Stare Osipy, Święck-Nowiny, Święck Wielki, Trzeciny, Tybory-Jeziernia, Tybory-Kamianka, Tybory-Misztale, Tybory Olszewo, Tybory-Trzcianka, Tybory-Wólka, Tybory-Żochy, Wiśniówek, Wiśniówek-Kolonia, Wólka Duża, Wólka Mała, Wróble i Zawrocie-Nowiny.

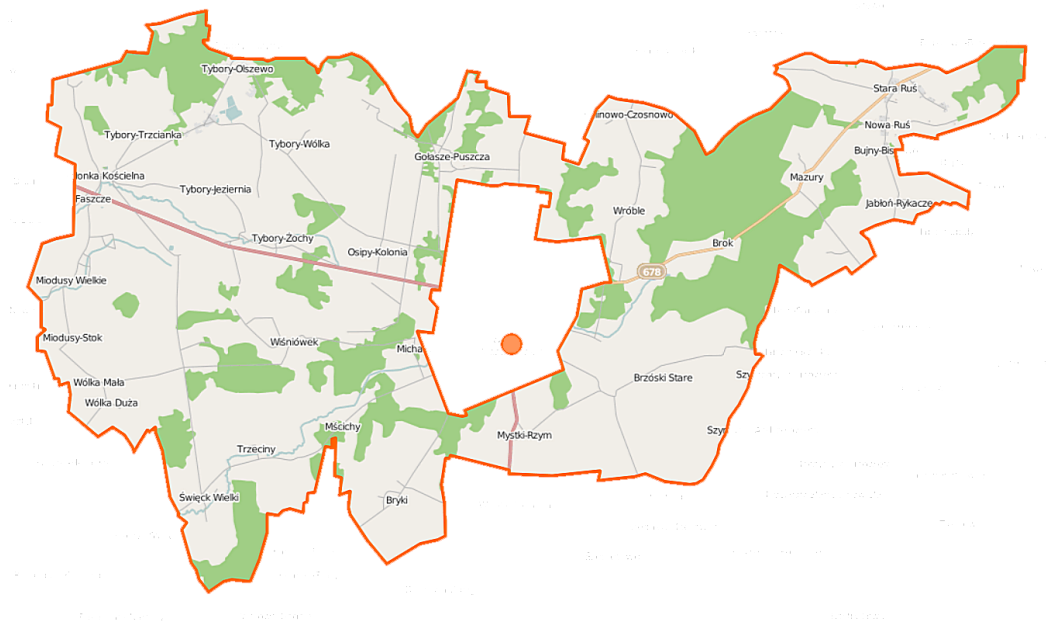
Wsie są zróżnicowane pod względem wielkości, od największych miejscowości liczących po około 200 mieszkańców, jak Bryki, Gołaszcze, Osipy-Kolonia, Osipy-Lenartowizna, do najmniejszych liczących po ok. 20 mieszkańców: Bujny-Biszewo czy Wólka Mała. Ludność trudni się głównie rolnictwem i drobnymi usługami. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych.

Gęstość zaludnienia w 2019 roku w gminie Wysokie Mazowieckie wynosiła 32 osoby na 1 km² i było to znacznie mniej niż 60 osób na 1 km² w województwie podlaskim i mniej niż 44 osoby na km² w powiecie wysokomazowieckim.

Ludność gminy stanowiła 9,5% ludności powiatu, zaś powierzchnia 12,9% powierzchni powiatu¹.

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina/Wysokie_Mazowieckie

Rysunek 2: Gmina Wysokie Mazowieckie

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Wysokie Mazowieckie jest podzielone na dwie jednostki administracyjne tj. miasto Wysokie Mazowieckie i gminę wiejską Wysokie Mazowieckie z siedzibą w Wysokiem Mazowieckiem. Siedziba Urzędu Gminy wiejskiej mieści się w Wysokiem Mazowieckiem i pełni funkcje usług lokalnych w zakresie administracji samorządowej, obsługi rolnictwa, obsługi komunikacyjnej. W siedzibie Urzędu znajduje się też Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W miejscowości Jabłonna Kościelna funkcjonuje Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa, ośrodek zdrowia (praktyka lekarza rodzinnego).

Osoby i rodziny zamieszkujące gminę wiejską z pozostałych instytucji i podmiotów: kultury, zdrowia, bezpieczeństwa, edukacji korzystają w miejscowości Wysokie Mazowieckie. Wsie i sołectwa, poza Jabłonną Kościelną pełnią funkcje rolnicze, z niewielkim programem usług podstawowych.

Gmina dysponuje dziewięcioma świetlicami wiejskimi w Brykach, Gołszach-Puszczy, Jabłonce Kościelnej, Kalinowie-Czosnowie, Miodusach Wielkich, Mysłkach-Rzymie, Osipach-Kolonii, Starej Rusi, Wólce Dużej i Małej. Wiejski Dom Kultury znajduje się w Mazurach. Świetlice wiejskie są udostępniane nieodpłatnie na cele związane z działalnością samorządu terytorialnego oraz społeczności lokalnej.

Do zasobów mieszkaniowych i użytkowych gminy wchodziły w 2019 roku również:

- 4 budynki mieszkalne z 10-cioma lokalami,
- budynki poszkolne: budynek murowany we wsi Osipy-Wydzioły Drugie, budynek murowany w Wólce Dużej, budynek murowany w Kalinowie-Czosnowie, budynek murowany w Dąbrowie Dzieciół, budynek murowany w Gołszach-Puszczy,

- budynki administracyjno-warsztatowe po SUR w Wysokiem Mazowieckiem.

Gmina stara się efektywnie wykorzystywać niezagospodarowany majątek produkcyjno-usługowy.

Gmina jest zwodociągowana. Długość sieci wodociągowej wynosi 135,96 km. Funkcjonują trzy stacje uzdatniania wody (Jabłonka Kościelna obejmuje swym zasięgiem 23 miejscowości, Kalinowo-Czosnowo obejmuje swym zasięgiem 22 miejscowości i Mazury obejmuje swym zasięgiem 6 miejscowości). Pozostałe 3 miejscowości korzystają z ujęć innych gmin:

- Bryki – gm. Szepietowo,
- Michałki – m. Wysokie Mazowieckie,
- Rębiszewo-Studzianki – gm. Kołaki Kościelne.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 88,93% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 77,43% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 74,82% mieszkań posiada łazienkę, 68,49% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,85% z gazu sieciowego.

W 2019 roku w gminie Wysokie Mazowieckie oddano do użytku 31 mieszkań. Jest to wartość większa od wartości dla województwa podlaskiego oraz nieznacznie większa od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Wysokie Mazowieckie to 1 644 nieruchomości. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne².

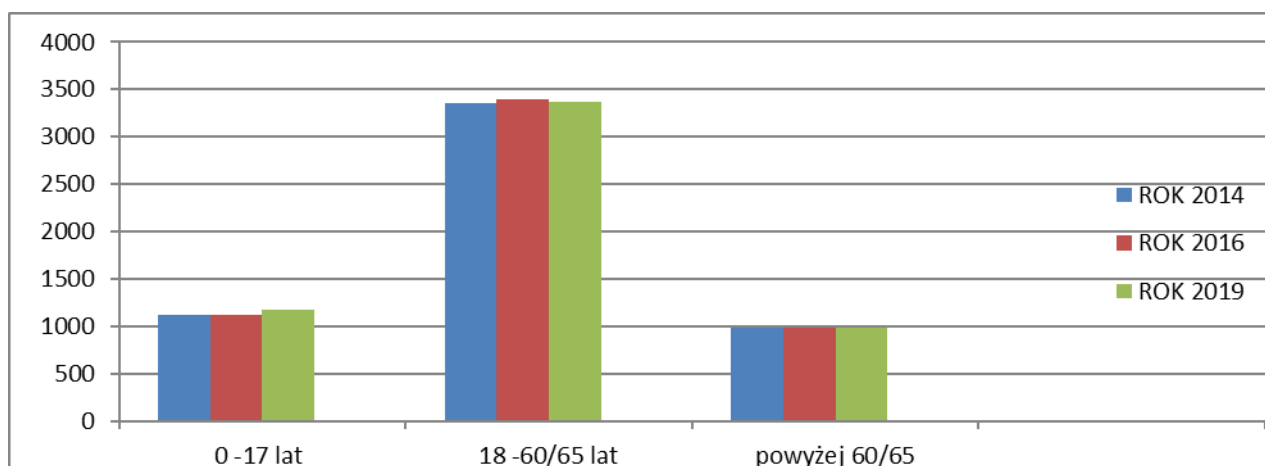
² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wysokie_Mazowieckie#nieruchomosci

1. DEMOGRAFIA

Liczba stałych mieszkańców gminy wynosiła wg stanu na dzień 31.12.2019 r. (dane UG Wysokie Mazowieckie) **5 518 osób**. W strukturze ludności gminy dostrzegalna jest niewielka przewaga mężczyzn 51,1% nad kobietami 48,9% w ogólnej liczbie mieszkańców.

Średni wiek mieszkańców wynosi 39,7 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski³.

Wykres 1: Ludność gminy Wysokie Mazowieckie w latach 2014, 2016, 2019

Dane: Urząd Gminy w Wysokiem Mazowieckiem

Tabela 1: Demografia w wybranych latach

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2014	1120	3349	984	5453
2016	1124	3389	980	5493
2019	1174	3362	982	5518
Tendencja	Wzrost o 54	Wzrost o 13	Spadek o 2	Wzrost 65 osób

Dane: Urząd Gminy w Wysokiem Mazowieckiem

W analizowanym okresie ostatnich pięciu lat, liczba ta wzrosła o 1,2 %, to jest o 65 osób. **Największy wzrost odnotowano w grupie wieku przedprodukcyjnego, czyli liczby dzieci.**

³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wysokie_Mazowieckie

Wśród mieszkańców w 2019 roku grupę 21,2 % - czyli 1174 osób stanowiły dzieci i młodzież. W wieku produkcyjnym gminę zamieszkiwało 3362 osoby, co stanowiło 60,9% oraz 982 osoby – 17,8%

w wieku poprodukcyjnym. W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, **gmina Wysokie Mazowieckie w latach 2014-2019 wykazuje tendencje utrzymania proporcji liczby seniorów w stosunku do ogółu mieszkańców.**

Grupa seniorów, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych. Samorząd Gminy podejmuje działania infrastrukturalne i społeczne w odpowiedzi na potrzeby osób starszych i rodzin: udostępnia pomieszczenia świetlic, w ramach rewitalizacji obszaru gminy zbudowano place zabaw dla dzieci, altany, siłownie na świeżym powietrzu oraz punkty obsługi rowerzystów, wybudowano obiekty sportowo-rekreacyjne w 7 miejscowościach – Brzóska Brzezińskie, Brzóska Stare, Dąbrowa-Dzięciel, Mystki-Rzym, Miodusy-Stok, Miodusy Wielkie i Tybory-Kamianka.

Wysoka liczba osób starszych w populacji przyczynia się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie **prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 r. życia.** Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia. Zgodnie z przypuszczeniami urzędu statystycznego, przewidywane są w Polsce⁴ największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lat, wśród kobiet w wieku 50-59. Prognozowane dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie od poziomu do 77,1 w 2035, zaś kobiet do 82,9 w 2035 r. Nadal będzie utrzymywać się nadumieralność mężczyzn.

Na podstawie danych statystyki ruchu naturalnego ludności, prowadzonego przez Urząd Gminy w Wysokim Mazowieckiem można zaobserwować, że na przestrzeni pięciu lat:

- gmina odnotowuje dodatni przyrost naturalny,
- saldo migracji ma tendencję wzrostową,
- wzrasta liczba urodzeń dzieci.

Tabela 2: Ruch naturalny ludności w gminie w latach 2014-2019

Rok	2014 r.	2016 r.	2019
Ilość zawartych rozwodów	6	7	6
Ilość zawartych małżeństw	25	42	35
Ilość zgonów	66	69	47
Ilość urodzeń	60	71	81
Przyrost naturalny	-6	+2	+34
Migracja (saldo)	-38	-17	+38

⁴ Prognoza ludności Polski, GUS, 2008-2035

Mieszkańcy gminy Wysokie Mazowieckie zawarli w 2019 roku 35 małżeństw, co odpowiada 6,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa podlaskiego oraz nieznacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 6 rozwodów, czyli 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

30,5% mieszkańców gminy Wysokie Mazowieckie jest stanu wolnego,

56,4% żyje w małżeństwie,

2,3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,5% to wdowy/wdowcy

Gmina Wysokie Mazowieckie w 2019 osiągnęła dodatni przyrost naturalny wynoszący + 34.

W 2019 roku urodziło się w gminie 81 dzieci, 42,3% dziewczynek i 57,7% chłopców.

W 2019 roku zarejestrowano 99 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 62 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Wysokie Mazowieckie 37. W tym samym roku 1 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1, łącznie +38⁵.

Analiza gminnych danych demograficznych i ruchu ludności powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach samorządu lokalnego, sprzyjających zarówno polityce prorodzinnej, jak i aktywności senioralnej.

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Zgodnie z podziałem fizyczno – geograficznym gmina Wysokie Mazowieckie położona jest w granicach Wysoczyzny Wysokomazowieckiej. Od strony północnej wysoczyzna graniczy z Kotliną Biebrzańską, od strony wschodniej z Doliną Górnej Narwi. Od strony południowej granicę obszaru wyznacza dolina rzeki Bug, a od strony zachodniej Międzyrzecze Łomżyńskie z wałem Czerwonego Boru, na terenie „Zielonych Płuc Polski”.

Ważną cechą systemu komunikacyjnego w gminie jest stosunkowo dogodne położenie przy głównych trasach komunikacyjnych krajowych, wojewódzkich oraz gęsta sieć dopływów wód powierzchniowych należących do dorzecza Narwi i Bugu.

Gmina systematycznie odnawia też i prowadzi proces renowacji obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe i lokalne, dba o zachowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych obejmujących aktywne biologicznie ekosystemy łąkowe, bagienne, wodne i leśne, które mają zasadniczy wpływ na utrzymanie równowagi biologicznej w całym środowisku przyrodniczym gminy

⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wysokie_Mazowieckie

i jej sąsiedztwie i racjonalne wykorzystanie przyrodniczych walorów dla rozwoju rolniczej oraz produkcyjnej funkcji gminy.

Duża ilość terenów zielonych, rzek oraz kompleksy leśne są ciekawą ofertą dla turystów poszukujących ciszy i wiejskiego klimatu, którzy znajdą tu miejsca do rekreacji rowerowej, pieszej i rzecznej oraz odpoczynku.

Rzeźba terenów wysoczyzny gminy stanowi korzystny element środowiska przyrodniczego dla rozwoju i funkcjonowania rolnictwa.

Ludność trudni się głównie rolnictwem i drobnymi usługami. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych.

Z ogólnej powierzchni 16 611 ha to:

- użytki rolne ogółem zajmują 12 223 ha – 73,6% powierzchni gminy,
- na lasy przypada 3 793 ha – 22,8% ,
- a na grunty pozostałe (t. zurbanizowane, nieużytki, drogi, wody) to 595 ha- 3,6%.

Lasy w większości stanowią własność prywatną 60,99%, pozostałe 39,01% stanowi własność Skarbu Państwa. Lasy nadzoruje Starosta Wysokomazowiecki, a stanowiące własność Skarbu Państwa Nadleśnictwo Rudka, Leśnictwo: Mazury i Trzeciny. Największe zwarte kompleksy leśne znajdują się w północno-wschodniej części gminy – las i uroczysko Mazury w części północnej – uroczysko Kamianka i południowej – uroczyska Trzeciny i Michałki.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Wysokie Mazowieckie zmienia się. Ograniczana jest powierzchnia użytków rolnych na rzecz gruntów pozostałych.

Głównym typem gleb występujących na terenie gminy są pseudobielice, gleby brunatne właściwe i brunatne wylugowane wytworzone z gliny lekkiej lub średniej zalegającej na glinie ciężkiej. **Gleby te stwarzają korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa.** Są to klasy bonitacyjne IIIa i IIIb stanowiące kompleks 2 pszenney dobry i 4 żytni bardzo dobry. Bielice i czarne ziemie o podobnym składzie mechanicznym jak w/w mają gorsze warunkach wodno-powietrzne.

Na terenie gminy funkcjonowało w 2019 roku ok.1400 gospodarstw rolnych, a większość z nich stanowiło małe gospodarstwa do 5 ha. Ilość małych i dużych (pow. 15 ha) gospodarstw rolnych wzrasta na przestrzeni lat. Rolnictwo jest podstawowym źródłem utrzymania ludności gminy. Podstawową formą własności użytków rolnych jest gospodarka indywidualna. Gmina zwraca uwagę na rozwój przemysłu rolno-spożywczego, wykorzystującego płody rolne i zasoby ludzkie.

Poza sektorem rolniczym i publicznym mieszkańcy gminy zajmują się usługami budowlanymi, wykończeniowymi, działalnością usługową wspomagającą produkcję roślinną, transportem drogowym

towarów, sprzedają maszyn i urządzeń rolniczych, działalnością usługową następującą po zbiorach, wykonywaniem instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych i innych.

W 2019 roku na terenie gminy Wysokie Mazowieckie funkcjonowało 1 400 indywidualnych⁶ gospodarstw rolnych oraz 364 podmioty publiczne i prywatne. Zgodnie z danymi udostępnionymi w Bazie Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego na obszarze gminy zarejestrowanych było:

Tabela 3: Przedsiębiorczość w gminie

Liczba podmiotów działających	2014	2016	2019
Podmioty zarejestrowane ogółem	309	314	364
Sektor publiczny	6	5	2
Sektor prywatny – ogółem, w tym:	300	308	360
spółki	3	3	4
osoby fizyczne	259	266	309
spółdzielnie	0	0	0
stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	16	17	19
podmioty nowo zarejestrowane	32	27	40

Dane: Bank danych lokalnych GUS

Na podstawie analizy danych z tabeli można stwierdzić, że na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika **działalności przedsiębiorczej była wzrostowa**.

W roku 2019 na terenie gminy wśród 364 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, 360 stanowił sektor prywatny (w tym 309 osób fizycznych prowadzących działalność).

Obserwuje się stały trend w zakładaniu nowych działalności gospodarczych, w roku 2019 **zarejestrowano 40 nowych podmiotów**.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Wysokie Mazowieckie wynosiło 4 416 PLN, co **odpowiada 91,30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce**.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wysokie Mazowieckie:

- 61,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo),
- 17% w przemyśle i budownictwie,

⁶ www.gmwm.pl

- 7,3 % w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)
- 1,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)⁷.

Analiza lokalnego rynku pracy dotyczy również osób pozostających bez pracy. Została przeprowadzona na podstawie danych o liczbie bezrobotnych i strukturze bezrobocia, udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wysokim Mazowieckiem.

Stopa bezrobocia w powiecie wysokomazowieckim na koniec grudnia 2019 r., liczona jako procentowy udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności zawodowo czynnej, kształtowała się na poziomie 5,6% i była jedną z trzech najniższych w województwie podlaskim (powiat suwalski – 3,9%, powiat bielski – 4,7%). Stopa bezrobocia w 2019 roku osiągnęła jedną z najniższych wartości w 28 - letniej historii bezrobocia rejestrowanego w powiecie.

Na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy występuje duże przestrzenne zróżnicowanie poziomu bezrobocia; 50,5% pozostających bez pracy zamieszkuje miasto Wysokie Mazowieckie, Szepietowo i Ciechanowiec, a pozostałe 49,5 % stanowią mieszkańcy 7 gmin wiejskich powiatu. Z ogólnej liczby bezrobotnych podanej przez PUP w Wysokim Mazowieckiem na dzień 31.12.2019 r.– 123 osoby (7,8 % spośród wszystkich w powiecie) to osoby zamieszkałe na terenie gminy Wysokie Mazowieckie. Charakter gminy (rolniczy) powoduje, że udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności jest stosunkowo niewielki w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu wysokomazowieckiego.

Stopa bezrobocia w powiecie wysokomazowieckim w latach 2014-2019 oscylowała w granicy od 7,8% (2014 r.) do 5,5% (2019 r.).

Bezrobocie w powiecie systematycznie spada, z 2 058 osób w 2014 r zmniejszyło się o 24 % w przeciągu 5 lat, to jest spadło do 1 570 osób w 2019 roku.

Spadek nie dotyczy gminy Wysokie Mazowieckie, gdzie liczba zarejestrowanych bezrobotnych jest nadal niska. W gminie w roku 2014 liczba osób pozostających bez pracy wynosiła 124, a w roku 2019 – 123 osoby.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Wysokie Mazowieckie wynosiło w 2019 roku 3,7 % ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym. Było to znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie wysokomazowieckim, gdzie wynosiła 5,6 % oraz mniej od wskaźnika dla województwa podlaskiego, dla którego wynosiła 6,9%, a także od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski – 5,1%.

⁷ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wysokiemazowieckie

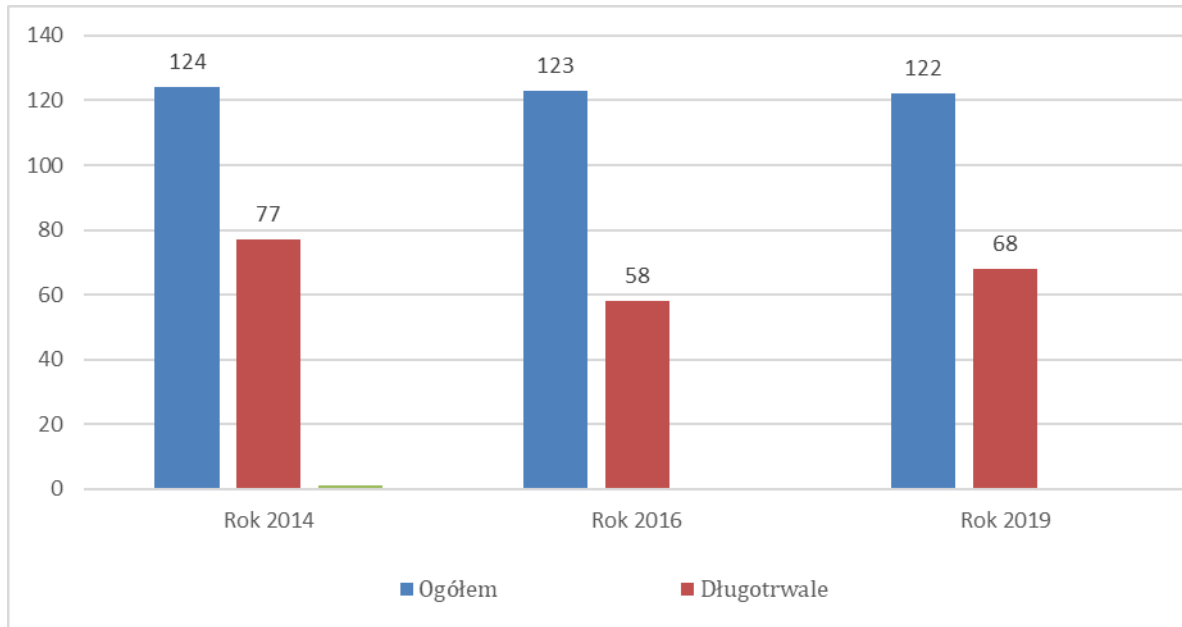
Liczba osób bezrobotnych w gminie Wysokie Mazowieckie:

w roku 2014 - 3,8%, były to 124 osoby

w roku 2016 - 3,7%, były to 123 osoby,

w roku 2019 – 3,7 %, były to 122 osoby.

Wykres 2: Struktura długotrwale bezrobotnych w gminie Wysokie Mazowieckie w latach 2014-2019

Dane: PUP w Wysokiem Mazowieckiem

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia jest długi czas pozostawania bez pracy. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że na koniec grudnia 2019 roku dla obszaru gminy zarejestrowanych długotrwale było 68 osób, czyli 55 % bezrobotnych. Długotrwałość pozostawania bez pracy to okres 12 miesięcy bez podjęcia zatrudnienia. Jedynie 8 osób zarejestrowanych, jako bezrobotne miało prawa do zasiłku.

Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego dla osób, które doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczonej, kiedy to osoby bezrobotne zaczynają zarówno pod względem ich emocji (przestają wierzyć w zmianę sytuacji), wiedzy (zaprzestają poszukiwania informacji dotyczących ofert pracy) i działań (nie uczestniczą w spotkaniach specjalnie dla nich zorganizowanych) nie widzieć sensu w staraniach się o pracę, we własną aktywizację na rynku pracy. Występuje często niechęć do podejmowania szkoleń, udziału w kursach mających na celu przekwalifikowanie zawodowe.

Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się do PUP w Wysokiem Mazowieckiem (Informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2019 r.) były grupy osób w sytuacji szczególnej na rynku pracy.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie Wysokie Mazowieckie stanowili:

- bezrobotni w wieku do 30 lat,
- pod względem wykształcenia osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej,
- zasadniczym zawodowym,
- bezrobotni o stażu od 1 do 5 lat.

W ramach działań na rzecz osób bezrobotnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem informował osoby bezrobotne, korzystające ze świadczeń ośrodka o możliwości udziału w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, ale także o rekrutacjach do szkół zaocznych, kursach, szkoleniach, projektach kierowanych do osób niepełnosprawnych, a w razie potrzeby pomagał przy rekrutacji zainteresowanych szkoleniami.

W odpowiedzi na poszukiwanie rozwiązań skierowanych do grup szczególnych, Powiatowy Urząd Pracy w Wysokiem Mazowieckiem realizował wiele programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji lokalnego rynku pracy⁸, w tym:

- „Regionalne Innowacje Społeczne – Centra Integracji Społecznej województwa podlaskiego”. Inicjatywę skierowano do 60 osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych długotrwale bez względu na wiek, płeć czy niepełnosprawność,
- projekt „W drodze do sukcesu” prowadzony w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem. W ramach projektu szkoleniami objęto 40 osób, staż rozpoczęło 40 osób,
- projekt „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie wysokomazowieckim” skierowany do bezrobotnej młodzieży do 29 roku życia. Obejmował staże, prace interwencyjne, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, szkolenia, tworzenie miejsc pracy w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy,
- projekt 30 + w drodze do zatrudnienia- skierowany do osób bezrobotnych powyżej 30 roku życia,
- program staży w placówkach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowany z rezerwy Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Realizowano też szkolenia celowane, prace interwencyjne i inne instrumenty rynku pracy.

Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy jest jednym z ważnych warunków efektywnego rozwoju społeczno- gospodarczego. Jako teren wiejski z potencjałem rolniczym gmina Wysokie Mazowieckie posiada wiele uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru. Może stać się nowoczesną gminą rolniczą oferująca rolnikom i przedsiębiorcom przyjazny klimat inwestycyjny.

⁸ <https://praca.gov.pl/pup> wysokie mazowieckie

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN SYTUACJI GOSPODARCZEJ:

- Na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika przedsiębiorczości miała charakter wzrostowy (w 2014 było w gminie 309, w 2019- 364 zarejestrowanych podmiotów), co wskazuje na dobre warunki lokalne i zarządzanie w sferze gospodarczej. Ważne jest tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem, rozwój usług na rzecz rolnictwa, rozwijanie alternatywnych źródeł dochodów rolników poprzez rozwój agroturystyki, pozyskanie inwestorów tworzących miejsca pracy oraz zapewnienie wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw.
- Wzrosła liczba gospodarstw rolnych. Należy utrzymać tendencje sprzyjające wzmocnieniu rolnictwa i dbaniu o stan środowiska naturalnego we współpracy z sołectwami i rolnikami. Wykorzystać kolejny okres finansowania z Unii Europejskiej, możliwości produkcyjne rolnictwa oraz dostosować kierunki i intensywność produkcji rolnej do uwarunkowań przyrodniczych i ekonomicznych.
- Na terenie gminy Wysokie Mazowieckie występuje stały, niski poziom bezrobocia rejestrowanego. W roku 2019 osoby bezrobotne stanowiły 3,7% % ludności w wieku produkcyjnym. Bezrobocie można określić stabilnym.
- Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka na rynku pracy; bez kwalifikacji, osób młodych do 30 roku życia oraz powyżej 50 lat. Utrzymać współpracę z PUP w Wysokiem Mazowieckiem i instytucjami działającymi w obszarze rynku pracy, ekonomii społecznej, realizację projektów i przedsięwzięć. Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale, ich liczba stanowiła w roku 2019 aż 55 % wśród ogółu bezrobotnych w gminie.

3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów umieszczono prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, infrastruktury oraz kapitału społecznego. Przedstawione obszary i ich infrastruktura społeczna

obejmuje zakres edukacji, kultury, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, bezpieczeństwa i aktywności społecznych, niezbędnych do funkcjonowania lokalnej społeczności.

EDUKACJA

W gminie Wysokie Mazowieckie w roku szkolnym 2019/2020 edukacja odbywała się w **Szkole Podstawowej w Jabłonce Kościelnej (organ prowadzący: Gmina)** oraz w **Szkole Podstawowej w Świecku Wielkim (organ prowadzący: łomżyńskie Stowarzyszenie „Eduktor”)**. Przy obu szkołach funkcjonowały oddziały przedszkolne.

W roku szkolnym 2019/2020 nauką objętych było w szkołach gminnych 159 dzieci w wieku szkoły podstawowej i 72 dzieci w oddziałach przedszkolnych. Przy SP w Jabłonce Kościelnej działała świetlica dla dzieci i młodzieży, zapewniająca opiekę osobom dojeżdżającym i dzieciom rodziców pracujących. W roku 2019/2020 korzystało z niej 114 osób.

Dzieci z terenu gminy korzystały też z edukacji szkolnej i przedszkolnej w mieście Wysokie Mazowieckie oraz uczęszczały do przedszkoli znajdujących się na terenie innych gmin (m. Wysokie Mazowieckie, Nowe Piekuty, Sokoły, Szepietowo).

Na terenie gminy do 31 sierpnia 2018 roku funkcjonował również punkt przedszkolny „Promyk” w Kalinowie-Czosnowie. Gmina zapewnia dostęp do opieki żłobkowej w „Akademii Malucha” w Wysokim Mazowieckiem.

Po wprowadzeniu zmian w systemie edukacji we wrześniu 2017, prawo oświatowe zmieniło strukturę polskich szkół, wszystkie szczeble edukacyjne - od szkół podstawowych po szkoły ponadpodstawowe. W tych pierwszych nauka wydłużona została do ośmiu lat. Liczba dzieci w SP również uległa zmianie. Tabela 5 wskazuje **spadek liczby dzieci w szkołach gminnych na przestrzeni pięciu lat**.

Tabela 4: Liczba dzieci objętych edukacją w gminie w latach 2013-2019

Rok szkolny	2013/2014		2016/2017		2019/2020	
	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych
W Szkole Podstawowej w Jabłonce Kościelnej	183	104	174	110	129	79
W oddziałach przedszkolnych przy SP	54		55		56	
W szkole Podstawowej w Świecku Wielkim	30		28		30	
W oddziałach przedszkolnych przy SP	16		16		16	

Razem	283	104 48%	273	110 54%	231	79 50%
--------------	------------	--------------------------	------------	--------------------------	------------	-------------------------

Dane : Dane własne SP

W kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na terenie gminy dostrzegalna jest stabilizacja. W roku szkolnym 2013/2014 z wychowania przedszkolnego korzystało 70 dzieci, a w roku 2019/2020 liczba ta wynosiła 72 osoby.

Pobyty w przedszkolu dobrze rokuje na przyszłą edukację, wcześniejsze rozpoczęcie nauki ma wpływ na późniejsze wyniki egzaminacyjne, a także na lepszą socjalizację dzieci.

W Szkole Podstawowej w Jabłonce Kościelnej realizowanych było wiele dodatkowych projektów edukacyjnych dla uczniów, między innymi „Lepszy start w przyszłość uczniów w Gminie Wysokie Mazowieckie” współfinansowany ze środków EFS w ramach RPOWP; „Zdalna Szkoła – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego”, za pośrednictwem Gminy Wysokie Mazowieckie Szkoła otrzymała 19 laptopów z oprogramowaniem, które zostały wykorzystane przez uczniów i nauczycieli; projekt czytelniczy pt. „Czytam z klasą lekturki spod chmurki” i inne.

Poza kadrą nauczycielską w 2019 roku Szkoły Podstawowe zatrudniały pedagoga i logopedę. Wsparcie to jest niezbędne w związku z wzrastającą liczbą dzieci z orzeczeniami, z niepełnosprawnością oraz wymagających dodatkowych zajęć rewalidacyjnych czy korekcyjno-kompensacyjnych.

Obok podstawowych zadań edukacyjnych Szkoły Podstawowe wypełniają również funkcje opiekuńcze oraz zapewniają aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach.

Szkoły oferują szeroki program zajęć pozalekcyjnych, podczas których uczniowie rozwijają swoje pasje, pogłębiają wiedzę, przygotowują się do udziału w konkursach i zawodach. Zajęcia organizowane są w różnorodnych formach, głównie po lekcjach lub przed lekcjami w świetlicy. Oferta zajęć pozalekcyjnych jest poprzedzona badaniem potrzeb edukacyjnych uczniów na początku roku szkolnego. Wyniki są wykorzystywane do organizacji zajęć pozalekcyjnych w bieżącym roku szkolnym.

W roku 2019 w Szkole Podstawowej w Jabłonce Kościelnej prowadzono 12 zajęć rozwijających zainteresowania i 10 zajęć wyrównujących braki w umiejętnościach i wiadomościach uczniów, uwzględniono potrzeby uczniów zdolnych oraz uczniów wymagających wsparcia w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Do Szkoły Podstawowej w Jabłonce Kościelnej w 2019 roku uczęszczało troje dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, aż 87 dzieci korzystało z poradnictwa specjalistów (logopeda, terapeuta, psycholog, pedagog, doradca zawodowy).

W celu wsparcia specjalistycznego dla uczniów, nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i certyfikowanych szkoleń. W roku szkolnym 2019/2020

nauczyciele wzięli udział w 26 kursach i innych formach doskonalenia, szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych w kierunku pracy z dziećmi posiadającymi orzeczenia (autyzm, Zespół Aspergera).

Ponadto prowadzono między innymi:

- 6 programów
- 2 koła
- zajęcia sportowe,
- zajęcia w organizacjach kształtujących postawy prospołeczne,
- zajęcia rozwijające przedsiębiorczość uczniów.

Szkoły Podstawowe posiadają biblioteki. Integralną część bibliotek stanowią czytelnie oraz stanowiska multimedialne.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do placówek oświatowych angażują się w wiele działań, uczestniczyli w warsztatach edukacyjnych. W Szkole funkcjonuje Rada Rodziców.

Dyrekcja, nauczyciele i uczniowie angażują się w przedsięwzięcia na rzecz środowiska lokalnego. Dzięki kwestom młodzieży oraz zaangażowaniu władz Gminy Wysokie Mazowieckie na cmentarzu parafialnym możliwa była budowa pomników poświęconych żołnierzom poległym w wojnie polsko – bolszewickiej oraz zasłużonego dla naszej społeczności księdza kanonika Józefa Kuleszy, uczczono też tablicą pamiątkową bohatera kapitana Lucjana Nowowiejskiego.

Urząd Gminy w Wysokiem Mazowieckiem wspólnie z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i szkołami prowadzą różne formy wspierania uczniów i ich rodzin, są to :

- pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym, w roku szkolnym 2018/2019 stypendiami objęta została grupa 53 uczniów,
- stypendia naukowe Wójta Gminy – przyznano stypendia 31 uczniom,
- zabezpieczenie posiłków w stołówce szkolnej wszystkim dzieciom oraz finansowanie posiłków w roku 2019 dla 26 osób,
- w ramach Rządowego programu „Darmowe podręczniki” zapewniony jest do dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych,
- dowożenie uczniów do placówek edukacyjnych na terenie gminy oraz uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego do właściwych Ośrodków.

Szkoła w Jabłonce Kościelnej dysponuje kompleksem boisk sportowych „Orlik 2012”.

Poza czasem wykorzystywanym przez Szkołę, z boisk mogą korzystać inni mieszkańcy gminy.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii prowadzona jest profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU EDUKACJI:

- W latach 2014-2019 nastąpił 25% spadek liczby uczniów w Szkołach Podstawowych oraz utrzymała się stabilna liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną.
- Konieczne jest przygotowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie, w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
- Placówki edukacyjne, wspólnie z UG wykazują zaangażowanie w działania wychowawcze i rozwojowe, w pozyskiwanie zewnętrznych środków i projektów na rozwój usług dodatkowych.
- Niezbędne jest utrzymanie zajęć pozalekcyjnych i ich dofinansowanie, wzbogacenie oferty zajęć, gdyż gwarantuje to wyrównywanie szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu, alternatywny wobec cyfrowych wzorców.
- Należy wesprzeć placówki w rozwoju infrastruktury, doposażeniu w pomoce dydaktyczne.
- Zauważalny jest wzrost liczby uczniów z dysfunkcjami, niepełnosprawnościami, co wymaga zwiększenia liczby godzin specjalistycznych w placówkach edukacyjnych i zapewnienia dostępności usług dla dzieci, młodzieży i rodziców, uruchomienia Sali do terapii integracji sensorycznej, objęcia dodatkową pomocą dzieci z trudnościami edukacyjnymi.

KULTURA W GMINIE

Istotnym czynnikiem warunkującym aktywność w gminie są dobrze funkcjonujące instytucje kultury. Teren gminy Wysokie Mazowieckie obsługuje **Miejski Ośrodek Kultury w Wysokiem Mazowieckiem oraz od 2019 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłonce Kościelnej**. Działalność kulturalna na terenie Gminy obejmuje również przedsięwzięcia realizowane przez świetlice wiejskie, jednostki oświatowe, GOPS, sołectwa, OSP czy stowarzyszenia. W Szkołach Podstawowych odbywają się imprezy o charakterze kulturalnym i patriotycznym. **Dziewięć funkcjonujących świetlic wiejskich w Brykach, Gołaszach-Puszczy, Jabłonce Kościelnej, Kalinowie-Czosnowie, Miodusach Wielkich, Mystkach-Rzymie, Osipach-Kolonii, Starej Rusi, Wólce Dużej i Małej oraz Wiejski Dom Kultury w Mazurach** stanowi „centrum wsi”, w których prowadzona jest działalność kulturalna i edukacyjna na rzecz mieszkańców. W nich skupia się lokalna społeczność – starsi i młodszy mieszkańcy miejscowości. Organizują oni cyklicznie imprezy okolicznościowe np. Dzień Kobiet, Dzień Matki, rodzinne spotkania okolicznościowe oraz zebrania sołeckie, zebrania członków Ochotniczej Straży Pożarnej, szkolenia rolnicze, spotkania z przedstawicielami ODR, spotkania z funkcjonariuszami Policji np. w sprawie Krajowej Mapy Zagrożeń i innych związanych z bezpieczeństwem. W Wiejskim Domu Kultury

w Mazurach zorganizowano w 2019 roku spotkanie z autorem promujące wydawnictwo „Historia wsi Mazury”.

W 2018 roku powstały na terenie gminy **dwa Koła Gospodyń Wiejskich** zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa: Podlaskie Gołaszanki w Gołaszach-Puszczy i Miodusianki w Miodusach Wielkich. Gmina udostępnia im bezpłatnie pomieszczenia w miejscowych świetlicach na działalność. Planują powstanie kolejne koła gospodyń wiejskich.

Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłonce Kościelnej mieści się w budynku Szkoły Podstawowej. W księgozbiorze biblioteki znajduje się wiele książek popularnonaukowych, historycznych, biograficznych, książkę czytana, książki z dużymi literami dla dzieci, prasę w formie papierowej i elektronicznej, nowości z literatury pięknej i dziecięcej, pozycji lekturowych z zakresu szkoły podstawowej jak i średniej, których często brakuje w innych bibliotekach.

Bezpośredni nadzór nad organizacją i funkcjonowaniem Biblioteki sprawuje Wójt Gminy Wysokie Mazowieckie, natomiast nadzór merytoryczny i fachową pomoc zapewnia Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

Biblioteka służy rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb czytelniczych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Stara się być miejscem, odwiedzanym przez czytelników młodszych i starszych, zapewniając miejsce do czytania, korzystanie z materiałów na zajęcia i pisanie referatów. Dostęp do biblioteki przystosowany jest dla czytelnika niepełnosprawnego.

Biblioteka Publiczna dokumentuje wiedzę o gminie i regionie, a przede wszystkim chroni zbiory regionalne w celu przekazania młodym informacji o tradycji i kulturze. Wdraża różnorodne formy kulturalne dla dzieci i młodzieży, organizuje spotkania autorskie, na których promowani są lokalni twórcy, a także włącza się do akcji „Narodowego Czytania”.

Biblioteka na dzień 31.12.2019 posiadała księgozbiór liczący 915 wolumenów i zatrudniała 2 pracowników⁹. Biblioteka stale uzupełnia księgozbiór, zrealizowała dodatkowe działania w ramach NARODOWEGO PROGRAMU ROZWOJU CZYTELNICTWA na zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych.

Celem **Miejskiego Ośrodka Kultury w Wysokiem Mazowieckiem** jest stworzenie mieszkańcom miasta i gminy możliwości korzystania z różnych form życia kulturalnego. W swojej ofercie programowej MOK oferuje działania, które służą integracji społeczeństwa i adresowane są do jak największej liczby mieszkańców poprzez uwzględnienie ich oczekiwań.

⁹ www.polskawliczbach.pl/gmina_Wysokie_Mazowieckie#kultura-i-rekreacja

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

W skład Miejskiego Ośrodka Kultury wchodzi Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna z Czytelnią i Pracownią Orange, Kawiarnia oraz Kino Wars. Ponadto w budynku MOK swoje siedziby mają: Towarzystwo Przyjaciół Miasta Wysokie Mazowieckie, Izba Ziemi Wysokomazowieckiej, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Potrzebujących Pomocy „Blżej Ciebie”, Klub Tenisa Stołowego, Polski Związek Niewidomych o/Wysokie Mazowieckie, Regionalny Związek Stowarzyszeń i Klubów Abstynenckich Województwa Podlaskiego, Stowarzyszenie Klub Rodzin Abstynenckich „Łabędź”, 4 Wysokomazowiecka Drużyna Harcerzy „Leśna Gwardia”.

Zasoby ludzkie w latach 2014-2019 MOK stanowiło 13-19 zatrudnionych etatowych osób oraz instruktorzy, zatrudniani wg potrzeb. Infrastrukturę MOK stanowi od 2019 roku budynek piętrowy zaopatrzony w prąd, ogrzewanie c-o, wodę ciepłą i zimną, kanalizację, linię telefoniczną, Internet, parkingi, oświetlenie zewnętrzne budynku, podjazd dla niepełnosprawnych, monitoring.

W ramach statutowej działalności MOK jest głównym organizatorem gminnych i miejskich imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, wykonuje scenografie i dekoracje w czasie obchodów świąt narodowych, organizuje mecze, konkursy plastyczne i wystawy twórczości.

Tabela 5: Działalność MOK w latach 2014, 2016, 2019

Rok 2014	Rok 2016	Rok 2019
1. Nauka gry na instrumentach muzycznych:	1. Nauka gry na instrumentach muzycznych:	1. Nauka na gry na instrumentach muzycznych:
2. PIANINO, KEYBOARD, GITARA, SKRZYPCE	2. PIANINO, KEYBOARD, GITARA, SKRZYPCE, AKORDEON	2. PIANINO, KEYBOARD, GITARA, SKRZYPCE
3. Koło wokalne TĘCZA	3. Zespoły muzyczne:	3. Działalność zespołów muzycznych:
4. Działalność zespołów muzycznych PARTY CLAP, UPSIDE, Rock Przystępny, Zespół muzyczny Radka Wądołowskiego.	PARTY CLAP (osoby dorosłe), DADDY DAY CARE (zespół młodzieżowy pod kierunkiem instruktora MOK), Młodzieżowy Zespół Rockowy.	PARTY CLAP, Zespół Rockowy
5. Dziewczęca grupa taneczna mażorettek „Elitmass”	4. Dziewczęca grupa taneczna „MAŻORETKI”	4. Koło Tańca Nowoczesnego OKAY DANCE
6. Koło Tańca Nowoczesnego	5. Koło Tańca Nowoczesnego OKAY DANCE	5. Grupa baletowa
7. OKAY DANCE	6. Ludowy Zespół Pieśni i Tańca „MAZOWIA”	6. Ludowy Zespół Regionalny „MAZOWIA” (zespół wielopokoleniowy)
8. Dziecięcy Ludowy Zespół Pieśni i Tańca „MAZOWIA”	7. Wielopokoleniowy zespół	7. Koło plastyczne dla dzieci
		8. Klub Seniora „Pogodna Jesień”

9. Studio Teatralne	folklorystyczny.	9. Chór Klubu Seniora „Pogodna Jesień”
10. Koło plastyczne dla dzieci	8. Studio Teatralne	10. Zajęcia feryjne z Miejskim Ośrodkiem Kultury i Miejską Biblioteką Publiczną.
11. Klub Seniora „Pogodna Jesień”	9. Koło plastyczne dla dzieci	
12. Chór Klubu Seniora „Pogodna Jesień”, Chór Miejski	10. Klub Seniora „Pogodna Jesień”	
13. II edycja „Spotkania z pasjami” zorganizowanych przez Orange	11. Chór Klubu Seniora „Pogodna Jesień”	
14. Zajęcia komputerowe dla seniorów przy wykorzystaniu materiałów Fundacji Orange dla bibliotek „ABC Internetu”	12. Zajęcia artystyczne dla dzieci w czasie ferii zimowych i wakacji.	
15. Zajęcia artystyczne dla dzieci w czasie ferii zimowych.		
16. Zajęcia dla dzieci pod nazwą „Wakacje z Miejskim Ośrodkiem Kultury”		

Dane własne: MOK w Wysokim Mazowieckiem

Działalność ośrodka jest dostosowywana do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, na miarę istniejących zasobów kadrowych, finansowych i organizacyjnych. Stwarza możliwości edukacji artystycznej i rozwoju pasji oraz zainteresowań mieszkańców. Zespoły promują kulturę i gminę, biorą udział w wydarzeniach i konkurach lokalnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Aktywizowane jest również środowisko dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez udział w festiwalach i konkursach.

Tabela 6: Grupy formalne i nieformalne działające w MOK w Wysokim Mazowieckiem

2014	2016	2019
Koło wokalne TĘCZA	Zespół muzyczny PARTY CLAP	Zespół muzyczny PARTY CLAP
Zespół muzyczny PARTY CLAP	DADDY DAY CARE	Zespół Rockowy
Grupa muzyczna UPSIDE	Młodzieżowy Zespół Rockowy	Koło Tańca Nowoczesnego OKAY DANCE
Zespół młodzieżowy Rock Przystępny	Koło Tańca Nowoczesnego OKAY DANCE	Grupa baletowa

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

Zespół muzyczny Radka Wądołowskiego	Ludowy Zespół Pieśni i Tańca „MAZOWIA”	Ludowy Zespół Regionalny MAZOWIA
Koło Tańca Nowoczesnego OKAY DANCE	Studio Teatralne	Klub Seniora „Pogodna Jesień”
Ludowy Zespół Regionalny MAZOWIA	Klub Seniora „Pogodna Jesień”	Chór Klubu Seniora „Pogodna Jesień”
Studio Teatralne	Chór Klubu Seniora „Pogodna Jesień”	Uniwersytet Trzeciego Wieku
Klub Seniora „Pogodna Jesień”	Uniwersytet Trzeciego Wieku	Klub Miłośników Historii
Chór Klubu Seniora „Pogodna Jesień”	Klub Miłośników Historii	-
Uniwersytet Trzeciego Wieku	-	-

Dane własne: MOK w Wysokim Mazowieckiem

Wśród corocznych wydarzeń realizowanych przez MOK należy wskazać:

- spotkania Klubu Miłośników Historii,
- warsztaty z montowania filmów, z robotyki, warsztaty filmowe i inne,
- spotkania Saloniku Literackiego,
- ferie zimowe z Pracownią Orange,
- Dzień Bezpiecznego Internetu,
- spotkania Klubu Mamusiek ,
- spotkania „Bezpieczny Senior” ,
- Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych ,
- konkursy recytatorskie,
- Pikniki Patriotyczne,
- spotkania Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
- Akcja lato,
- Pikniki Rodzinne,
- Kino Plenerowe,
- Międzynarodowy Wyścig Kolarski,
- Przejazd Pododdziałów Kawalerii Żołnierzy Wojska Polskiego w ramach Konnej Wyprawy – Wrześniowy Szlak,
- wirtualna Liga Mistrzów rozgrywanej przy pomocy gry FIFA,
- obchody Narodowego Święta Niepodległości,
- spotkania wigilijne i świąteczne.

W kalendarz wydarzeń gminnych wpisały się na stałe takie uroczystości jak:

- Festyn Rodzinny w miejscowości Jabłonka Kościelna, organizowany 15 sierpnia,
- Uroczystość wręczenia medali za długoletnie pożycie małżeńskie dla par z terenu gminy,
- Gminne obchody Dnia Nauczyciela,
- Wręczenie stypendiów szkolnych i Nagród Wójta Gminy Wysokie Mazowieckie dla uzdolnionych uczniów,
- Gminne Obchody Dnia Dziecka w Jabłonce Kościelnej,
- Wigilia gminna,
- Spotkanie choinkowe dla dzieci z rodzin korzystających ze wsparcia ośrodka pomocy.

Gmina wydaje bezpłatny, dwumiesięczny informator, który jest skierowany do mieszkańców. Dystrybucja biuletynu odbywa się do wszystkich gospodarstw domowych za pośrednictwem poczty. Nakład wydawnictwa to 1500 egzemplarzy.

WNIOSKI I TENDENCJE ZMIAN W OBSZARZE KULTURY:

- Urząd Gminy, Biblioteka Publiczna oraz MOK wykazują inicjatywę w zewnętrznym pozyskiwaniu środków na działania kulturalne w gminie, w tym projekty patriotyczne i integracji międzypokoleniowej.
- Urząd Gminy, MOK i Biblioteka starają się odpowiadać na potrzeby wszystkich grup społecznych gminy - rozwijając swoją działalność stałą i dodatkową. Problemem jest brak w mieście wyspecjalizowanej kadry. Instruktorzy i specjaliści dojeżdżają na zajęcia z mieszkańcami z sąsiednich miast.
- Zauważalny jest spadek zainteresowania lokalnego środowiska, szczególnie młodzieży, ofertą kulturalną. Konieczne jest stworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej, w której młodzież nie tylko mogłaby uczestniczyć, ale którą mogłaby współtworzyć. Zabezpieczenia wymaga dostęp do instruktorów zajęć z dziećmi i młodzieżą.
- Ważne jest wspieranie działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych realizowanych przez Świetlice i Koła Gospodyń Wiejskich, skierowanych do mieszkańców.

KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

Na terenie gminy funkcjonuje **jeden ośrodek zdrowia** (NZOZ - praktyka lekarza rodzinnego - gabinet lekarza POZ, gabinet szczepienny i diagnostyczno-zabiegowy, gabinet położnej środowiskowej i rodzinnej, gabinet profilaktyki zdrowotnej) **w Jabłonce Kościelnej**. Mieszkańcy gminy w zależności od dokonanego wyboru korzystają z tej placówki i/lub placówek zlokalizowanych na terenie miasta Wysokie Mazowieckie.

W zakresie leczenia szpitalnego mieszkańcy korzystają z usług świadczonych przez Szpital Ogólny w Wysokiem Mazowieckiem, którego organem prowadzącym jest powiat wysokomazowiecki. Gmina włącza się w dofinansowania zakupów dla służby zdrowia, w tym np. tomografu komputerowego.

Na potrzeby zdrowotne mieszkańców odpowiada również **punkt apteczny i gabinet stomatologiczny w Jabłonce Kościelnej oraz pozostałe gabinety specjalistyczne i apteki w Wysokiem Mazowieckiem**.

Formy pracy NZOZ w Jabłonce Kościelnej:

- usługi lecznicze, praktyczne i diagnostyczne, porady lekarskie w gabinecie i w domu pacjenta,
- badania profilaktyczne,
- szczepienia ochronne dzieci i dorosłych,
- prowadzono edukację zdrowotną promującą zdrowy styl życia,
- profilaktykę onkologiczną: rak szyjki macicy, rak piersi, rak jelita grubego, rak płuc,
- profilaktykę chorób układu krążenia,
- profilaktykę próchnicy zębów u dzieci,
- profilaktykę wad postawy i wady wzroku u dzieci,
- profilaktykę chorób zakaźnych,
- odwiedziny patronażowe u dzieci do 1 roku życia.

Wśród potrzeb obszaru zdrowia są wymieniane:

- samotność osób starszych, choroby uniemożliwiające sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie, brak dostępu w gminie do lekarzy geriatrów, opieki długoterminowej,
- wzrastający wskaźnik chorób układu krążenia i nowotworów.

W 2019 roku:

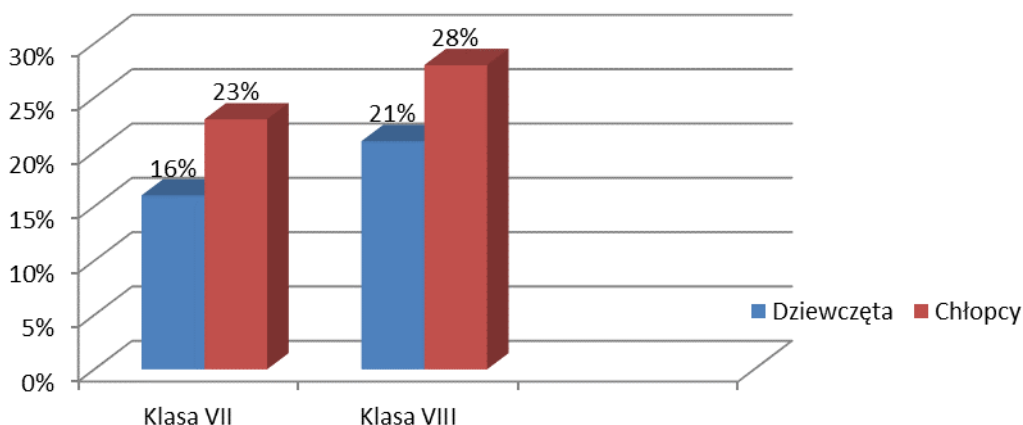
- **47,2 % zgonów w gminie spowodowanych było chorobami układu krążenia,**
- **przyczyną 22,6 % zgonów w gminie były nowotwory,**

– a 6,3 % zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

Na 1000 ludności gminy Wysokie Mazowieckie przypada 7,54 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju¹⁰.

Nadmierne, szkodliwe używanie Internetu, uzależnienie od alkoholu i narkotyków powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie. Z danych ogólnopolskich wynika, że wraz z wiekiem rośnie częstotliwość sięgania po alkohol, narkotyki. Od 2016 roku zacierają się różnice między piciem uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej (dziewcząt i chłopców). Wyniki ogólnoeuropejskiego badania (ESPAD 2018) prowadzonego na 15 latkach w szkołach, pokazują, że: do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 87,3% uczniów. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie.

Wykres 3: Deklaracje młodzieży nt. obecności w ich otoczeniu, osób sięgających po narkotyki i alkohol

Dane: Raport z Badań na temat :Intencji, zachowań, postaw i przekonań normatywnych młodzieży w kontakcie z alkoholem i narkotykami z roku 2018

Raport „Problematyczne używanie internetu przez młodzież” z 2018 roku wskazuje, że wśród polskich nastolatków w wieku 12–17 lat problematyczne używanie internetu (PUI) występuje u 11,9% ogółu młodzieży. Problematyczni użytkownicy internetu to częściej dziewczęta niż chłopcy oraz starsze nastolatki (w wieku 15–17 lat) niż młodsze (w wieku 12–14 lat). Ponad połowa (52,8%) nastolatków deklaruje, że w ich rodzinach obowiązują zasady dotyczące korzystania z internetu. Najpopularniejsza z nich to zakaz korzystania w czasie posiłków. Ponad połowa (54,4%) młodych ludzi miała kontakt z niebezpiecznymi treściami w internecie. Niemal, co trzeci badany widział w sieci sceny

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wysokie_Mazowieckie#podstawowe-informacje

okrucieństwa i przemocy, a co czwarty – treści dotyczące sposobów samookaleczania się, materiały pornograficzne oraz zachęcające do obrażania innych lub dyskryminujące.

Nastolatki problematycznie używające internetu częściej korzystają z portali społecznościowych i udostępniają na nich zdjęcia, oglądają filmiki i śmieszne obrazki. Ponadto częściej słuchają muzyki online, ściągają pliki, oglądają filmy i seriale oraz robią zakupy przez Internet. W przypadku gier internetowych jedyną różnicą, istotną statystycznie między użytkownikami normatywnymi, a problematycznymi jest granie w gry hazardowe online. Osoby, które używają problematycznie internetu, częściej mają kontakt z niebezpiecznymi treściami, w tym dotyczącymi okaleczania się i sposobów popełniania samobójstwa, a także istotnie częściej podejmują zachowania autoagresywne. Istotnie rzadziej natomiast spędzają czas offline – aktywnie uprawiając sport, czytając książki lub grając w gry planszowe.

Czynniki ryzyka PUI to: odczuwanie silnego stresu szkolnego, doświadczanie przemocy rówieśniczej, w szczególności wielu jej form, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek.

Do czynników ochronnych należą: wsparcie ze strony rodziny, rówieśników i nauczycieli, prowadzenie przez rodziców rozmów z dzieckiem na temat bezpieczeństwa w internecie, zainteresowanie rodzica aktywnością dziecka online oraz regularne poświęcanie przez dziecko czasu na hobby niezwiązane z internetem.

Praca z młodzieżą winna uwzględniać strategie profilaktyczne: przekonań normatywnych, osobistych postanowień, wartości, wiedzy o konsekwencjach, z rozszerzeniem o strategie odpierania presji, alternatyw, umiejętność szukania pomocy, radzenia sobie ze stresem. Oddziaływania prewencyjne mają wyposażać młodzież w umiejętność radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, zagrażających życiu, zdrowiu.

Jednym z zadań gminy jest realizacja, nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, **Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii**. Programy ten finansowane są z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W ramach **Programów** każdego roku w gminie Wysokie Mazowieckie realizowano zadania profilaktyczne, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej, m. in.:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w którym występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci młodzieży,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

- w tym prowadzenie poza lekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w poza lekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
 - wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

W celu prowadzenia działalności profilaktycznej i naprawczej gmina opiera się na działalności Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i współpracuje z:

- Komendą Powiatową Policji w Wysokiem Mazowieckiem
- Prokuraturą Rejonową i Sądem Rejonowym w Wysokiem Mazowieckiem
- Poradnią Zdrowia Psychicznego w Wysokiem Mazowieckiem
- Klubem Rodzin Abstynenckich „Łabędź” w Wysokiem Mazowieckiem
- Dyrekcją i Radą Pedagogiczną szkół, do których uczęszczają uczniowie
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem
- Wojewódzkim Ośrodkiem Profilaktyki Terapii Uzależnień w Łomży
- Regionalnym Związkiem Stowarzyszeń i Klubów Abstynenckich Województwa Podlaskiego z Siedzibą w Wysokiem Mazowieckiem.

Tabela 7: Działanie GKPiRPA i UG w Wysokiem Mazowieckiem w wybranych latach

Liczba:	2014	2016	2019
nowych wniosków, które wpłynęły do GKRPA	4	6	17
przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu	4	6	17
liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej	3	5	10
realizowanych programów, wydarzeń, kampanii profilaktycznych, kolonii terapeutycznych dla dzieci i młodzieży - jakie?	Program przeciwalkoholowy „Dobre Wybory” Kolonie Caritas „Wakacje z Bogiem”.	Program przeciwalkoholowy „Nie pozwól ukarać swoich marzeń”. Kolonie Caritas „Taneczna radość życia”.	Program przeciwalkoholowy „Złodzieje życia”. Kolonie Caritas „Wyjazdowe warsztaty profilaktyczno-sportowe ”Olimpijczyk”
Prowadzone punkty poradnictwa	Zakład Opieki Zdrowotnej „Idea”	Zakład Opieki Zdrowotnej „Idea”	Zakład Opieki Zdrowotnej „Idea”

specjalistycznego w gminie/powiecie, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy.	Wysokie Mazowieckie	Wysokie Mazowieckie	Wysokie Mazowieckie
---	---------------------	---------------------	---------------------

Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wysokiem Mazowieckiem

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU ZDROWIA:

- Dostępność do podstawowej opieki medycznej na terenie gminy jest wystarczająca.
- Dominującym problemem jest samotność osób starszych, choroby uniemożliwiające sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie. Koniecznym jest ułatwienie dostępności na terenie gminy do lekarza geriatry lub ułatwienie dostępu do oddziałów geriatrycznych.
- Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje w przyszłości wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych, zadbać o miejsca do aktywnego wypoczynku seniorów oraz usług profilaktyki zdrowotnej.
- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą: szkodliwe korzystanie i uzależnienie młodzieży i dorosłych od internetu, wśród dzieci: choroby zakaźne, otyłość, wady postawy, wśród dorosłych: choroby nowotworowe i cywilizacyjne, wzrastający wskaźnik chorób układu krążenia.
- Przyczyny występowania powyższych chorób tkwią w niskiej aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i dorosłych, niskiej edukacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, dieta, ruch, profilaktyka). Należy przewidzieć szereg działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy.
- Programy, warsztaty i oddziaływania kierowane do uczniów w szkołach powinny być traktowane, jako jeden z elementów szerszych oddziaływań środowiskowych. Konieczna jest kontynuacja programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych. Najpoważniejsze zagrożenia wskazane dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy (wg opracowanej przez dzielnicowego Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa) to: spożywanie alkoholu, zaśmiecanie oraz demoralizacja nieletnich w rejonie kompleksu leśnego w Michałkach.

W latach 2014-2019 gminę obsługiwał **Dzielnicowy w ramach struktury Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem** wypełniający następujące zadania:

- organizowanie służby patrolowej w rejonach i miejscach zagrożonych, rejonach służbowych dzielnicowego,
- prowadzenie rozpoznania osobowego, terenowego i posesyjnego,
- organizowanie przedsięwzięć i współdziałania z instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami poza policyjnymi na rzecz zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym z GKPiRPA, szkołami, OSP, świetlicami,
- rozpoznawanie zagrożeń przestępczością,
- prowadzenie postępowań skargowych,
- współdziałanie z Wydziałem Prewencji, Kryminalnym, Ruchu Drogowego oraz pozostałymi komórkami Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem.

Przestępstwa na terenie gminy wykazują tendencję spadkową.

Tabela 8: Przestępczość i wykroczenia w gminie w wybranych latach

Kategoria przestępstwa/ w tym popełnione przez nieletnich	2014	2016	2019
Kradzież/Przywłaszczenie	14	2	5
Kradzież z włamaniem	3	-	-
Uszkodzenie mienia	2	1	-
Rozbój	-	-	1
Bójka/Pobicie	1	-	-
Uszkodzenie ciała	-	1	3
Znęcanie się	2	2	2
Nietrzeźwi kierujący	16	13	10
Przestępstwa narkotykowe	2	-	2

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

Oszustwa	1	9	5
Inne	-	-	-
Łącznie	58	48	46

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem

Nadal odnotowywane są przypadki kierowania pojazdami przez osoby znajdujące się pod działaniem alkoholu oraz nieprzestrzeganie innych przepisów ruchu drogowego, w tym ograniczenia prędkości w terenie zabudowanym.

W 2019 roku w gminie Wysokie Mazowieckie stwierdzono 46 przestępstw. Oznacza to, że na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 9,41 przestępstw. **Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.** Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Wysokie Mazowieckie wynosi 77,60% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski.

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. Programy edukacyjne kierowane przede wszystkim były do młodzieży szkolnej oraz grona pedagogicznego, a także rodziców.

Podjęmowano **działania zmierzające do propagowania sposobów ograniczania i zapobiegania przestępczości oraz zjawiskom kryminogennym. Były to w latach 2014-2019:**

- Szkolenia kadry pedagogicznej z zakresu uzależnień, bezpiecznego korzystania z sieci, procedur postępowania z osobami nieletnimi popełniającymi czyny karalne,
- Program „Mam wybór – wybieram rozsądek”,
- Szkolenie dyrektorów, pedagogów, psychologów pt.: „Dopalacze i nowe uzależnienia-zagrożenia, prawo”, „Substancje psychoaktywne na terenie powiatu wysokomazowieckiego – przestępstwa stwierdzone, podejrzani, pokrzywdzeni”, „Umiejętności społeczne a substancje psychoaktywne”, „Środki psychoaktywne w szkole”, „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych popełniana przez nieletnich”, odpowiedzialność prawna nieletnich oraz inne np. bezpieczeństwa wg. potrzeb zgłoszonych przez pedagoga lub nauczycieli,
- Szkolenia dzieci i młodzieży: Bezpieczna droga do szkoły (zakup odbłasków z funduszy Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), bezpieczne ferie, bezpieczne wakacje, uzależnienia, cyberprzemoc,
- Spotkania z osobami starszymi na temat oszustw np. na „wnuczka” • zabezpieczanie festynów i pikników rodzinnych oraz wystawianie stoisk profilaktycznych.

Katalog programów był modyfikowany z uwzględnieniem działań lokalnych (w zakresie ich liczby i założeń) na bazie monitoringu ich realizacji i zmieniających się potrzeb.

Jedną z form zagrożenia bezpieczeństwa człowieka i rodziny jest przemoc definiowana jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne”.

Poniższa tabela prezentuje spadek interwencji Policji w latach 2014-2019 związanych z przemocą. Wpływ na takie zjawisko ma niewątpliwie edukacja i kampanie społeczne w zakresie przeciwdziałania przemocy i wzrost zachowań profilaktycznych, zamiast interwencji.

Tabela 9: Interwencje w rodzinach w związku z problemem uzależnienia i przemocy

2014	2016	2019
51	52	27

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem

Działania wspierające wobec rodzin, osób doświadczających lub zagrożonych przemocą reguluje **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie**. W ramach działania **Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego** prowadzona jest edukacja społeczna i pomoc specjalistów. W skład Zespołu wchodzi pracownicy GOPS, policji, oświaty, pedagog szkolny, kurator sądowy, przedstawiciele GKRPA i stowarzyszenia. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem.

Tabela 10. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej

Rodzaj pomocy	2014	2016	2019
Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego	18	13	9
Liczba posiedzeń LZI	4	4	5
Liczba grup roboczych	0	5	19

Dane : GOPS, Sprawozdania Zespół Interdyscyplinarny

*NK- Niebieskie Karty to procedura wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem Niebieskich Kart jest rozpoznawanie przemocy

i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Głównym celem działalności LZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie; wsparcie osób doświadczających przemocy poprzez stworzenie efektywnie funkcjonującego systemu chroniącego ofiary przemocy oraz oddziaływanie ukierunkowane na sprawców przemocy w rodzinie. Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań i wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy.

Dodatkowo, w ramach współpracy z PCPR w Wysokiem Mazowieckiem, mieszkańcy gminy-sprawcy przemocy, mogą skorzystać z prowadzonego programu korekcyjno-edukacyjnego. Do udziału w programie sprawcy przemocy mogą zgłosić się dobrowolnie, zostać skierowani przez policję lub postanowieniem Sądu.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają jednostki OSP, które skupiają w swoich szeregach osoby działające społecznie w celu zapobiegania i zwalczania pożarów oraz innych zagrożeń związanych z ochroną środowiska, jak również wszelkich innych klęsk czy zdarzeń.

Na terenie Gminy Wysokie Mazowieckie działa 10 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych typu S (posiadają samochód) oraz 4 jednostki typu M (nie posiadają samochodu, wyposażone są w motopompę). Dwie jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych typu „S” włączono do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, są to Stara Ruś i Dąbrowa-Dzięciel. Pozostałe jednostki typu „S” to: Bryki, Gołasze-Puszcza, Jabłonka Kościelna, Kalinowo- Czosnowo, Miodusy Wielkie, Święck Wielki, Tybory-Misztale i Osipy-Kolonia. Jednostki typu „M” to Tybory Wólka, Mazury, Mystki-Rzym i Miodusy-Stok.

Gmina systematycznie dofinansowuje i pozyskuje środki finansowe na uzupełnianie wyposażenie OSP. Samochody, motopompy i pozostały sprzęt będący na wyposażeniu jednostek OSP znajdują się w pełnej sprawności technicznej. Dokonywane są przeglądy, naprawy i konserwacje, zapewniona jest niezbędna ilość materiałów pędnych, smarów oraz sorbentów i neutralizatorów. W miarę potrzeb członkowie OSP kierowani są na szkolenia podnoszące ich kwalifikacje ratownicze oraz podtrzymujące poziom nabytych umiejętności:

- szkolenie kierujących działaniem ratowniczym dla członków OSP
- z zakresu ratownictwa technicznego
- szkolenie podstawowe strażaków ratowników.

Gmina ubezpiecza 124 strażaków od NNW oraz 10 samochodów pożarniczych, strażacy przechodzą profilaktyczne badania okresowe.

W szeregach ochotniczych straży pożarnych znajdują się członkowie czynni, honorowi i wspierający. Strażacy ratownicy wyjeżdżający do akcji to strażacy czynni posiadający aktualne badania lekarskie, ubezpieczenie i przeszkolenie. W 2019 roku w jednostkach gminnych było 124 strażaków ratowników.

Ze względu na strukturę społeczno-gospodarczą największe zagrożenie pożarowe stanowią takie działy gospodarki jak rolnictwo i leśnictwo. Z analiz sytuacji pożarowych wynika, że najczęściej pożary powstają w rolnictwie indywidualnym.

Tabela 11: Statystyka zdarzeń pożarniczych w latach 2014,2016, 2019

ZDARZENIA – liczba i rodzaj akcji			
	2014	2016	2019
Požary miejscowe	13	10	26
Zagrożenia	10	171	13
Alarmy fałszywe	1	1	1
Wypadki	4	5	8
Powodzie	0	0	0
Wichury	0	3	0
Inne	6	196 – 171 przy działaniach z ASF	5
Razem	32	34	53

Dane: UG Wysokie Mazowieckie

Pomimo faktu, że większość strażaków za swoją główną działalność uznaje ratownictwo i ochronę przeciwpożarową, OSP działają też aktywnie w innych dziedzinach życia społecznego: np. udział w imprezach masowych organizowanych na terenie gminy np. Dożynki Gminne, festyny rodzinne. W latach 2014-2019 OSP przeprowadziły:

- Cykl spotkań z dziećmi i młodzieżą szkolną nt. BEZPIECZNE FERIE, BEZPIECZNE WAKACJE,
- Cykl spotkań z lokalną społecznością w ramach akcji CZAD I OGIEŃ, OBUDŹ CZUJNOŚĆ,
- Akcje edukacyjne i prewencyjne przygotowano i rozpropagowano materiały edukacyjne dot. czadu, broszury informacyjne Czujka na straży twojego bezpieczeństwa, Zimowe dogrzewanie mieszkań, Nie bądźmy obojętni, ulotki dot. zachowania się nad wodą.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA

- W gminie Wysokie Mazowieckie na przestrzeni lat 2014-2019 występuje korzystny trend - spadek w materii dynamiki przestępczości.
- Spada liczba interwencji w rodzinach w związku z przemocą, liczba wykroczeń w ruchu drogowym. Nadal poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach, a zachowania ryzykowane kierowców oraz spożywanie alkoholu, zaśmiecanie oraz demoralizacja nieletnich w rejonie kompleksu leśnego w Michałkach wskazywane są, jako dominujące.
- Wzmocnienia wymaga bezpieczeństwo w ruchu drogowych, w związku z licznymi zgłoszeniami dotyczącymi przekraczania prędkości. Niezbędne są też inwestycje w infrastrukturę drogową.
- Konieczne jest prowadzenie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży z zakresu cyber zagrożeń, bezpieczeństwa w miejscach publicznych i miejscu zamieszkania.
- W latach 2014-2019 wzrosła liczba pożarów gminnych. Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej, kontynuować wsparcie OSP w utrzymaniu i wyposażeniu w odpowiedni sprzęt oraz szkoleń dla strażaków.
- Niezbędne jest podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw i pozostałości roślinnych oraz zimowego docieplania mieszkań (zalet stosowania czujek dymu i czadu).
- Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, program pomocy dla sprawców przemocy, a także dobre funkcjonowanie Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, kontynuować programy edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży.
- Wzmocnić należy bezpieczeństwo seniorów, kontynuować prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie oszustw na tzw. „wnuczka”, „policjanta” itp. oraz kradzieży na „hydraulika”, „elektryka” itp.

POMOC SPOŁECZNA W GMINIE

System pomocy społecznej ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem. Na dzień 31.12.2019 r. w GOPS zatrudnionych było 12 osób.

W związku z realizacją Programu Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci) w 2016 r. zatrudniono 1 dodatkową osobę.

W celu efektywności działań pomocowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje, na co dzień z: Podlaskim Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku, Starostwem Powiatowym w Wysokiem Mazowieckiem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem, Powiatowym Urzędem Pracy w Wysokiem Mazowieckiem, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku i Zambrowie, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Białymstoku i Zambrowie, Urzędem Gminy w Wysokiem Mazowieckiem, Radą Gminy w Wysokiem Mazowieckiem, sołtysami gminy, Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, Kuratorium Oświaty w Białymstoku, Stowarzyszeniem Pomocy Bliźniemu „MARIKOT” w Kalinowie- Czosnowie, Zakładem Pielęgnacyjno – Opiekuńczym w Ciechanowcu, Sądem Rejonowym w Wysokiem Mazowieckiem, kuratorami sądowymi, Komornikiem Sądu w Wysokiem Mazowieckiem, Prokuraturą Rejonową w Wysokiem Mazowieckiem, Powiatową Komendą Policji w Wysokiem Mazowieckiem, służbą zdrowia-Szpitałem Ogólnym w Wysokiem Mazowieckiem.

Od lat prowadzona jest współpraca ze szkołami z terenu gminy, których uczniowie objęci są programem dożywiania oraz innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi:

Szkoła Podstawowa w Jabłonce Kościelnej – stołówka szkolna

Szkoła Podstawowa NR.1 w Wysokiem Mazowieckiem – stołówka szkolna

Szkoła Podstawowa Nr. 2 w Wysokie Mazowieckie – stołówka szkolna

Stowarzyszenie Edukator w Szczodrach – catering

OREW Perki – Karpie – stołówka szkolna

Szkoła Podstawowa Sokoły – stołówka szkolna

Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wysokiem- Mazowieckiem – stołówka szkolna.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia.

W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Jednym z rodzajów pomocy świadczonej przez pracowników socjalnych jest praca socjalna. Jest to podstawowa działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Odgrywa ważną rolę w aktywizacji świadczeniobiorców, udzielaniu pomocy i kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych.

Statutowym celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio

dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację. Środki finansowe na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki własne pochodzące z budżetu gminy.

W gminie Wysokie Mazowieckie najwięcej rodzin skorzystało z pomocy społecznej w 2014 roku tj. 344 rodzin. Pomoc i wsparcie w 2018 roku uzyskało 289 osób, co stanowiło 5,29% wszystkich mieszkańców gminy. **Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się.**

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez ośrodek pomocy społecznej w 2019 roku było kolejno:

niepełnosprawność - 39 rodzin,

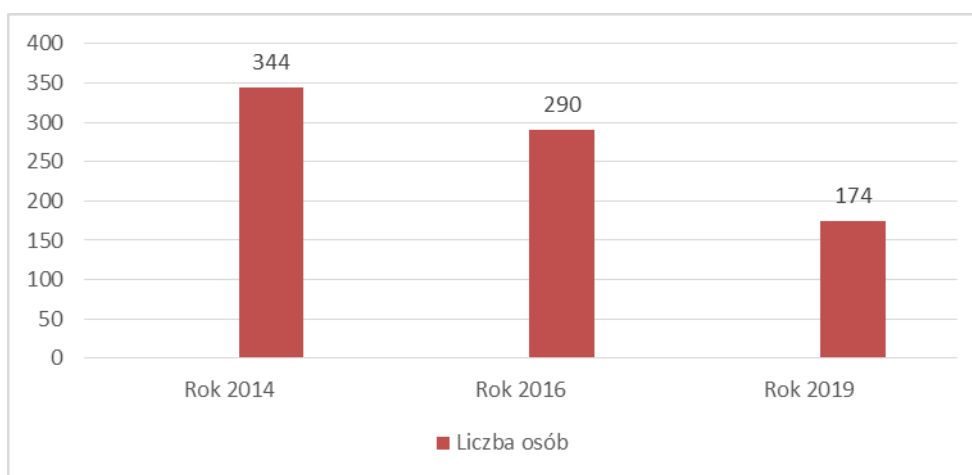
ubóstwo - 27 rodzin,

bezrobocie - 25 rodzin,

długotrwała lub ciężka choroba - 31 rodzin,

bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - 19 rodzin.

Wykres 4: Rzeczywista liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 12: Powody przyznawania pomocy w gminie Wysokie Mazowieckie w latach 2014-2019

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2014		ROK 2016		ROK 2019
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

Ubóstwo	8	23	8	13	27
Potrzeba ochrony macierzyństwa	14	45	13	83	5
W tym:					
Wielodzietność					
Bezrobocie	37	146	34	125	25
Niepełnosprawność	34	119	33	84	39
Długotrwała lub ciężka choroba	23	65	23	55	31
Bezradność w sprawach opie- kych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	37	209	28	157	19
W tym:					
Rodziny niepełne	4	11	2	7	4
Rodziny wielodzietne	23	151	17	103	12
Alkoholizm	6	28	4	11	6
Zdarzenie losowe	2	2	1	1	0

Źródło : Dane OZPS, GOPS Wysokie Mazowieckie

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, niepełnosprawność) w związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny.

W porównaniu do lat ubiegłych wydatki na świadczenia **pomocy społecznej kształtują się na jednakowym poziomie**. Wzrost wydatków w stosunku do lat ubiegłych nastąpił wzrost wydatków na pobyt w domach pomocy społecznej i zasiłki stałe.

Z danych statystycznych dot. osób korzystających z pomocy społecznej wynika, iż spada liczba osób korzystających z niektórych rodzajów świadczeń pomocy społecznej (świadczenia pieniężne, niepieniężne, praca socjalna, dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach oraz przyznawanie zasiłków na żywność dla dzieci do 7 roku życia).

Zwiększa się natomiast liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, wzrosły wydatki na zasiłki stałe, koszty pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, pokrycie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

Gmina nie posiada własnej infrastruktury pomocowej w postaci domów pomocy społecznej, noclegowni, mieszkań chronionych. Brak tego typu placówek na terenie gminy powoduje, iż mieszkańcy wymagający tego typu wsparcia instytucjonalnego umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie powiatu. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej gmina ponosi praktycznie pełne koszty pobytu swoich mieszkańców, gdyż świadczenia osób umieszczanych są zazwyczaj niskie.

Obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dnia 01.01.2012 r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne, takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej. Wychodząc naprzeciw prognozowanym **trudnościom od 2017 r. został zatrudniony asystent rodziny, który w 2019 roku współpracował z 7 rodzinami** mającymi trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, monitoruje funkcjonowanie rodzin po zakończeniu pracy z rodzinami.

Pomoc świadczona rodzinom przez GOPS w Wysokiem Mazowieckiem pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazane do interwencyjnego wsparcia w instytucjach pieczy zastępczej.

Tabela 13: Dzieci w pieczy zastępczej w gminie w wybranych latach

	2014 rok	2016 rok	2019 rok
Liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	0	1	3
Liczby rodzin zastępczych w powiecie, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	0	0	1
Liczby dzieci zgłoszonych/przekazanych do adopcji z terenu gminy	0	0	1
Prowadzonych programów edukacyjnych, prewencyjnych, terapeutycznych i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin	1. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015 2. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018 2. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ofiar przemocy w	1. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021 2. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w

	oraz ofiar przemocy w rodzinie na lata 2010-2020 3. Program korekcyjno- edukacyjny dla osób stosujących przemoc	rodzinie na lata 2010-2020 3. . Program korekcyjno- edukacyjny dla osób stosujących przemoc	rodzinie oraz ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017-2025 3. Program korekcyjno- edukacyjny dla osób stosujących przemoc
--	--	--	---

Dane: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem

Zaspokajaniu potrzeb rodzin służy również wdrażany **Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wysokie Mazowieckie**, opracowany zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działania podejmowane w ramach Programu adresowane są do rodzin przeżywających trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem w ramach swojej działalności dokonuje diagnozy w zakresie zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej dla mieszkańców gminy. Planując działania na kolejny rok Ośrodek uwzględnia w planach finansowych potrzeby w zakresie niezbędnych środków na swoje funkcjonowanie i zabezpieczenie możliwości świadczenia pomocy osobom i rodzinom najbardziej tego potrzebującym. Środki na powyższe muszą być zabezpieczone w planie finansowym gminy.

Oprócz zadań wynikających z przepisów prawnych GOPS w Wysokiem Mazowieckiem realizuje dodatkowe działania i projekty we współpracy z LGD, PUP, PKPS inne usługi jak:

- z Lokalną Grupą Działania – usługi psychologa,
- z Powiatowym Urzędem Pracy – projekt Centrum Integracji Społecznej,
- Stowarzyszeniem Pomocy Bliźniemu „MAR-KOT”- umieszczanie osób chorych i bezdomnych,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej- dystrybucję żywności dla najuboższych,
- Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Białymstoku – gmina kontynuowała uczestnictwo w realizacji projektu partnerskiego Liderzy Kooperacji os priorytetowa II efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji. Działanie te wsparło 6 rodzin, w tym 18 dzieci.

WNIOSKI I PROGNOZA ZMIAN OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ

- Pomoc społeczna w gminie Wysokie Mazowieckie była podczas ostatnich lat, 2014-2019 adresowana w pierwszej kolejności do osób i rodzin z powodu niepełnosprawności. Największy wpływ na obniżenie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wprowadzenie od dnia 1 kwietnia 2016 roku Programu Rodzina 500+. Realizacja tego programu znacznie polepszyła sytuację materialną rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloprotblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo - psychologów, asystentów rodziny.
- Szacuje się, że liczba osób potrzebujących wsparcia będzie wzrastać. Rozwój usług opiekuńczych świadczonych przez zatrudnione osoby przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokim Mazowieckim wpisuje się w potrzeby wynikające z rosnącej liczby mieszkańców w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. Stąd konieczność świadczenia tej formy pomocy wśród coraz szerszej grupy osób.
- Niezbędne jest rozszerzenie działań służących utrzymaniu zdrowia i aktywności fizycznej, społecznej seniorów, co zapewni zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy, coraz większa liczba osób składa zainteresowanie powstaniem klubu seniora na terenie gminy.
- Propagowanie idei rodzinnych domów pomocy i dziennych domów pomocy oraz wolontariat.
- W celu ograniczenia procesu niewydolności i tym samym umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczej oraz powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej, ważne jest kontynuowanie usług asystenta rodziny.
- Ważne jest podjęcie działań zmierzających do utworzenia mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych w celu pozostawienia ich w miejscu zamieszkania.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW

Działające na terenie gminy Wysokie Mazowieckie formalne stowarzyszenia, fundacje oraz grupy nieformalne wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Organizacje

współpracują na stałe z samorządem gminy w celu poprawy, jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz integracji podmiotów realizujących zadania publiczne.

Organizacje pozarządowe, parafie, grupy, koła gospodyń, rady sołeckie angażują się w sprawy związane z lokalnymi sprawami publicznymi również poprzez uczestnictwo w imprezach kulturalnych, obchodach rocznic itp.

Dziewięć kół i zespołów przy MOK, w tym Uniwersytet III wieku, Klub Seniora „Pogodna jesień”, chóry i zespoły międzypokoleniowe oraz dwa Koła Gospodyń Wiejskich tworzą nową przestrzeń dla aktywności dojrzałych mieszkańców Gminy. Aktywności skupiają osoby starsze i samotne, aktywizują seniorów i organizują tym osobom czas wolny. Ponadto członkowie aktywnie uczestniczą, we wszystkich organizowanych imprezach kulturalno-sportowych, działając na rzecz promocji życia kulturalnego Gminy Wysokie Mazowieckie, organizują spotkania tematyczne, warsztaty, spotkania integracyjne przy muzyce.

W dziewięciu świetlicach skupia się lokalna społeczność – starsi i młodszy mieszkańcy miejscowości, organizowane są imprezy okolicznościowe, rodzinne, zebrania sołeckie, zebrania członków Ochotniczej Straży Pożarnej, szkolenia rolnicze.

Przedmiotem współpracy Gminy Wysokie Mazowieckie z organizacjami pozarządowymi jest realizacja zadań publicznych określonych w art. 4 ust.1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 688, poz. 1570, z 2020 poz. 284). Współpraca ta prowadzona była poprzez zlecenie bądź powierzanie zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach **Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na terenie gminy.**

Cele szczegółowe Programu:

- 1) umocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną,
- 2) wykorzystanie potencjału i możliwości organizacji pozarządowych,
- 3) tworzenie odpowiednich warunków umożliwiających pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- 4) integracja podmiotów realizujących zadania publiczne,
- 5) otwarcie na innowacyjność, konkurencyjność poprzez umożliwienie organizacjom indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji projektów konkretnych zadań publicznych, które obecnie realizowane są przez gminę.

Głównym trybem zlecenia realizacji zadań publicznych są otwarte konkursy ofert. Każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców mogło zostać współfinansowane również przez tryb pozakonkursowy.

Wsparcie organizacji pozarządowych przez samorząd terytorialny ma istotne znaczenie dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i świadczy o pomocniczej funkcji samorządu względem obywateli. Gmina aktywnie wspiera cenne inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej, a tym samym współtworzy coraz lepsze warunki do życia i pracy mieszkańców.

Na terenie gminy działa: **Klub Rodzin Abstynenckich „Łabędź” w Wysokiem Mazowieckiem, Regionalny Związek Stowarzyszeń i Klubów Abstynenckich Województwa Podlaskiego z Siedzibą w Wysokiem Mazowieckiem.**

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem współpracuje z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Łomży, wydaje skierowania w celu zakwalifikowania najuboższych mieszkańców gminy do pomocy żywnościowej.

Gmina Wysokie Mazowieckie, dbając o rozwój społeczno-gospodarczy jest członkiem trzech stowarzyszeń samorządowych:

- **Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego.** Podstawowym celem działania Związku jest integracja samorządów wiejskich i rozwiązywanie typowych problemów tego środowiska oraz współdziałanie z gminami w zakresie działalności nad podniesieniem dobrobytu kulturalnego i materialnego gmin wiejskich.
- **Lokalnej Grupy Działania „Brama na Podlasie”.** Stowarzyszenie prowadzi działania zmierzające do aktywizacji samorządów i partnerów społeczno-gospodarczych, zainteresowanych wspólnym działaniem na rzecz budowania kapitału społecznego, tworzenia nowych miejsc pracy i dochodu, zachowania i wykorzystania dziedzictwa kulturowego oraz zasobów przyrodniczych.
- **Łomżyńskiego Forum Samorządowego.** Głównymi celami działalności są wspólne starania o fundusze unijne nieosiągalne dla pojedynczych podmiotów, inicjatywy dotyczące infrastruktury, przedsiębiorczości i rynku pracy, spraw społecznych, edukacji i kultury.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować rozwój społeczny, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby, zgłoszone przez instytucje podczas przekazywania danych do GOPS w Wysokiem Mazowieckiem poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano trzy najważniejsze obszary potrzeb, których kierunki powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy do 2032 roku.

I OBSZAR

powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz wyrównywania dostępu do edukacji, kultury, aktywności społecznej

II OBSZAR

związany jest z grupami doświadczającymi kryzysów i trudności ubóstwa, problemów opiekuńczo-wychowawczych

III OBSZAR

zdefiniowany został, jako troska o rosnące potrzeby w grupie seniorów, osób niepełnosprawnych, poprawę jakości i poziomu życia w zdrowiu całej społeczności gminy

1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2032. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana, jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

WIZJA :

„GMINA WYSOKIE MAZOWIECKIE OFERUJE SWOIM MIESZKAŃCOM WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA ORAZ MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI WŁASNYCH ASPIRACJI I POMYSŁÓW.”

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Z zebranych oczekiwań, co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych, sformułowano cele strategii.

CEL I : ROZWÓJ EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY

CEL II: EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN W GMINIE

CEL III: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY z DOSTĘPEM DO USŁUG

CEL I:

ROZWÓJ EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Kontynuowanie i rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
2. Stworzenie i wdrożenie wspólnie w młodzieżą gminną oferty w odpowiedzi na ich potrzeby.
3. Zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych, w tym rozwój zespołów, kół gospodyń wiejskich, świetlic.
4. Wspieranie grup formalnych i ngo w procesie kultywowania i przekazywania tradycji i obyczajów ludowych, kultywowaniu regionalnych tradycji i obrzędów.
5. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr edukacji i kultury, wzmocnienie liczebne gminnej kadry specjalistycznej i instruktorskiej.
6. Utrzymanie i rozszerzenie infrastruktury kultury i aktywności społecznej, miejsc spędzania czasu, pracowni.
7. Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej (w tym uruchomienie Sali SI), kulturalnej, społecznej w tym wykorzystanie źródeł finansowania spoza gminy, EFS. Rozwój infrastruktury z wykorzystaniem procesu i programu rewitalizacji budynków gminnych.
8. Zapewnienie kadry specjalistycznej w placówkach edukacyjnych i dostępności ich usług dla dzieci, młodzieży i rodziców. Zwiększenia liczby godzin specjalistycznych w placówkach edukacyjnych i zapewnienia dostępności usług dla dzieci, młodzieży i rodziców, objęcia dodatkową pomocą dzieci z trudnościami edukacyjnymi.
9. Budowa partnerstw na rzecz rozwoju kultury, edukacji i aktywności społecznej mieszkańców.
10. Edukacja cyfrowa społeczności; minimalizowanie wykluczenia informatycznego mieszkańców.
11. Prowadzenie i udoskonalanie elektronicznego dostępu do biblioteki i innych dóbr w gminie.
12. Promocja atrakcji turystycznych gminy i regionu.
13. Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

CEL II:

EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Stałe monitorowanie potrzeb mieszkańców w obszarze społecznym (OZPS).
2. Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:
 - a) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
 - b) realizacja asystentury rodzinnej,
 - c) prowadzenie poradnictwa i programów celowych, wsparcia specjalistycznego,
 - d) realizacja programów stypendialnych.
3. Prowadzenie usług dla mieszkańców wg zapotrzebowania społecznego.
4. Realizacja konsultacji i poradnictwa we współpracy z LGD i innymi podmiotami.
5. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy, w tym: realizacja inwestycji w gminną infrastrukturę drogową; doposażanie i szkolenia kompetencyjne OSP; edukacja w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw, sposobów zimowego docieplania mieszkań, cyber przestępczości.
6. Przygotowanie i wdrożenie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i parafiami, w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach, rodzin.
8. Tworzenie partnerstw i współpraca z ngo, kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i innych problemów społecznych, w tym realizacja projektów współfinansowanych przez EFS (zaangażowanie w projekty LGD, z innymi ngo).
9. Rozwój działań skierowanych na rzecz osób pozostających bez pracy, w tym: wykorzystanie aktywnej integracji, ekonomii społecznej i pracy socjalnej, przygotowanie i realizacja projektów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży i osób wykluczonych wspólnie z PUP.
10. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.
11. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.
12. Realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
13. Szkolenia służące podnoszeniu kompetencji kadr pomocowych, służb bezpieczeństwa oraz LZI.

**CEL III:
ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY z DOSTĘPEM DO USŁUG**

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Utrzymanie dostępu do usług podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.
2. Zwiększenie kadry medycznej i społecznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym, samotnym, niepełnosprawnym.
3. Rozwijanie systemu pomocy osobom chorym i niepełnosprawnym w ich środowisku zamieszkania:
 - a) zwiększenie liczby/miejsc usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych,
 - b) mobilnego punktu rehabilitacji na terenie gminy (w tym przy udziale środków zewnętrznych)
 - c) promowanie mieszkań rodzinnych dla seniorów.
4. Rozwój usług zdrowotnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców z wykorzystaniem gminnych zasobów (np. promocja właściwego stylu życia w sferach, zdrowia psychicznego, odżywiania się, higieny ciała, sportu i rekreacji).
5. Systemowe i cykliczne badania profilaktyczne dzieci, młodzieży i dorosłych pozwalające monitorować rozwój oraz wcześniej wykryć wady rozwojowe i choroby.
6. Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne).
7. Aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom najbliższego otoczenia; działania skierowane na uruchomienie Klubu seniora.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - a) likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - b) aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi, samotnymi i niepełnosprawnymi.
10. Organizacja wydarzeń, spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt, obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych.
11. Podnoszenie standardu życia mieszkańców gminy poprzez rozwój systemów infrastruktury społecznej.

Po analizie wskazanych kierunków wybrano najważniejsze do realizacji na lata 2021-2024. Zostały wskazane w poniższym harmonogramie.

2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII - HARMONOGRAM NA LATA 2021-2024

Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
I CEL: ROZWÓJ EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY				
2.	Stworzenie i wdrożenie wspólnie w młodzieżą gminną oferty w odpowiedzi na ich potrzeby.	Oferta usług na rzecz młodzieży	Urząd Gminy, MOK, świetlice koła i zespoły przy MOK, w tym Uniwersytet III wieku,	Środki własne gminy, powiatu i
3.	Zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych, w tym rozwój zespołów, kół gospodyń wiejskich, świetlic.	Liczba działań	Klub Seniora „Pogodna jesień”, Koła Gospodyń Wiejskich, biblioteka,	województwa, MKiDN, środki zewnętrzne EFS, EFRR, LGD, inne
12.	Promocja atrakcji turystycznych gminy i regionu.	Liczba wydarzeń promocyjnych	placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe	pozyskane przez podmioty
13.	Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Wg wskaźników programu		
II CEL : EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN W GMINIE				
Nr.	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Stałe monitorowanie potrzeb mieszkańców w obszarze społecznym (OZPS).	Roczne sprawozdania GOPS	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, Uniwersytet III wieku, Klub Seniora „Pogodna biblioteka,	Środki własne gminy, powiatu i
2.	Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:	Liczba osób i rodzin	placówki edukacyjne,	województwa, MRPIPS, MS, MZ, NFZ, LGD,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

	<p>a) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,</p> <p>b) realizacja asystentury rodzinnej,</p> <p>c) prowadzenie poradnictwa i programów celowych, wsparcia specjalistycznego,</p> <p>d) realizacja programów stypendialnych.</p>		<p>policja, służba zdrowia, organizacje pozarządowe</p>	<p>środki zewnętrzne EFS, EFRR, inne pozyskane przez podmioty</p>
10.	Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.	Wg wskaźników Programów		
11.	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.			
12.	Realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.			

CEL III: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY Z DOSTĘM DO USŁUG

Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
6.	Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie	Liczba wydarzeń	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, MOK, świetlice koła i zespoły przy MOK, w tym Uniwersytet III wieku,	Środki własne gminy, powiatu i województwa, MRPIPS, MS, MZ, NFZ, LGD,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WYSOKIE MAZOWIECKIE DO 2032 ROKU

7.	informacyjne, programy prewencyjne). Aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom najbliższego otoczenia; działania skierowane na uruchomienie Klubu seniora.	Liczba usług skierowanych do seniorów	Klub Seniora „Pogodna jesień”, Koła Gospodyń Wiejskich, biblioteka, placówki edukacyjne, policja, służba zdrowia, PFRON, PUP, organizacje pozarządowe	środki zewnętrzne EFS, EFRR, inne pozyskane przez podmioty
8.	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: a) likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej, b) aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	Liczba wspólnych przedsięwzięć		

Realizacja strategii może odbywać się równocześnie przy wykorzystywaniu i budowaniu nowych programów celowych, projektów lokalnych w obszarach zdefiniowanych w dokumencie.

3.ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian. Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

- a) Wójt Gminy- odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji,
- b) Rada Gminy - pełniąca bieżący nadzór nad realizacją,
- c) Koordynator wdrażania Strategii - GOPS w Wysokiem Mazowieckiem, który:
 - gromadzi dokumentację związaną ze strategią,
 - prowadzi monitoring,
 - przedkłada informacje z realizacji Strategii wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem,
 - dokonuje ewentualnych korekt/aktualizacji harmonogramu minimum raz na cztery lata.

Podmioty realizujące kierunki działania strategicznego i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

SYSTEM AKTUALIZACJI:

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji **raz na cztery lata**. Po ewentualnym wprowadzeniu zmian Koordynator przedstawi dokument do aktualizacji komisji i podczas Sesji Rady Gminy. Będzie też zobowiązany dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po konsultacjach i uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, które zostaną zobowiązane do realizacji strategii.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań.

Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu ze środków:

- a) własnych zasobów samorządu,
- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,
- d) w partnerstwach sektorowych.

Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

MONITORING

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą roczne dane Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych, dotyczące realizacji harmonogramu.

Informacja z monitoringu Strategii będzie przedstawiana podczas sesji Rady Gminy Wysokie Mazowieckie przez Koordynatora w ramach sprawozdań rocznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wysokie Mazowieckie do 2032 roku ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej w gminie.

ZAKOŃCZENIE

Podczas wdrażania celów i kierunków Strategii ważne będzie zastosowanie przez jej realizatorów ośmiu zasad budowania społeczności lokalnej:

1. Zasady samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. Zasady przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. Zasady solidarności społecznej – najczęściej rozumiana, jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasady pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od Państwa.
5. Zasady partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. Zasady samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. Zasady dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. Zasady wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.